

HVALÁRVIRKJUN

Deiliskipulagstillaga

Greinargerð ásamt umhverfisskýrslu

20. júlí 2017

ÁRNESHREPPUR

Samþykktir

Deiliskipulag þetta sem auglýst hefur verið
skv. 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 m.s.br.
frá _____ til _____ 20____
var samþykkt í sveitarstjórn
þann _____ 20____.

Auglýsing um gildistöku deiliskipulagsins var
birt í B-deild Stjórnartíðinda
þann _____ 20____.

Önnur skipulagsgögn

Hvalárvirkjun - Deiliskipulagstillaga - Uppdráttur 1,
dags. 20. júlí 2017. A1 - mkv. 1:25.000
Hvalárvirkjun - Deiliskipulagstillaga - Uppdráttur 2,
dags. 20. júlí 2017. A1 - mkv. 1:10.000
Hvalárvirkjun - Deiliskipulagstillaga - Uppdráttur 3,
dags. 20. júlí 2017. A1 - mkv. 1:10.000
Hvalárvirkjun - Deiliskipulagstillaga - Uppdráttur 4,
dags. 20. júlí 2017. A1 - mkv. 1:2.000
Hvalárvirkjun - Deiliskipulagstillaga - Uppdráttur 5,
dags. 20. júlí 2017. A1 - mkv. 1:2.000

Efnisyfirlit

1	Inngangur	1
1.1	Markmið	1
1.2	Matsskylda framkvæmda og leyfi	2
1.2.1	Mat á umhverfisáhrifum framkvæmda	2
1.2.2	Umhverfismat áætlana	2
1.2.3	Leyfi	2
1.3	Málmeðferð og kynning	3
1.3.1	Frávik frá auglýstri skipulags- og matslýsingu	3
1.3.2	Kynning og samráð	4
2	Forsendur	7
2.1	Gildandi stefnumörkun	7
2.1.1	Deiliskipulag	7
2.1.2	Aðalskipulag	7
2.1.3	Landsskipulag	7
2.1.4	Víðerni	7
2.2	Skipulagssvæðið	10
2.3	Staðhættir	11
2.3.1	Núverandi nýting	14
2.3.2	Landslag	15
2.3.3	Vatnafar	15
2.3.4	Lífriki	15
2.3.5	Veðurfar	17
2.4	Náttúruminjar	17
2.5	Menningarminjar	17
2.6	Náttúruvá	18
2.7	Samfélag og innviðir	18
2.8	Fyrirhugaðar framkvæmdir	19
2.8.1	Vegir um virkjunarsvæðið	20
2.8.2	Efnistaka og haugsvæði	23
2.8.3	Starfsmannabúðir	26
3	Umhverfisskýrsla	28
3.1	Áhrifapættir	28
3.2	Umhverfisþættir	28
3.3	Viðmið og vægi áhrifa	29
3.4	Samanburður valkosta	30
3.4.1	Náttúrfarslegir þættir	31
3.4.2	Hagrænir og félagslegir þættir	31
3.4.3	Náttúru- og menningarminjar	31
3.4.4	Landslag	31
3.5	Niðurstaða umhverfismats	31
4	Deiliskipulagstillaga	32
4.1	Lóð og byggingarreitur	32
4.2	Veitur og úrgangur	32
4.3	Vegir	33
4.4	Efnistaka	34
4.5	Gönguleiðir	35
4.6	Menningarminjar	35
4.7	Frágangur raskaðra svæða	36

4.7.1	Starfmannabúðir	36
4.7.2	Námur.....	36
4.7.3	Vinnuvegir	36
4.8	Lýsing	37
4.9	Náttúruvá	37
4.10	Verndun	37
4.11	Vöktun	37
5	Heimildir	38
Viðauki	Umhverfismat áætlaða.....	39

Yfirlit yfir myndir

Mynd 2.1	Mörk víðerna skv. skilgreiningu Umhverfisstofnunar 2009	9
Mynd 2.2	Deiliskipulagssvæðið	10
Mynd 2.3	Horft til suðurs í átt að Hvalárósum	11
Mynd 2.4	Hvalá ofan brúar, horft til norðurs.....	12
Mynd 2.5	Horft til norðvesturs að Strandarfjöllum	12
Mynd 2.6	Strandarfjöll	13
Mynd 2.7	Vatnalautir	13
Mynd 2.8	Göngubrá yfir Hvalá ofan Hvalárfoss	14
Mynd 2.9	Vistgerðarkort í Ófeigsfirði.....	16
Mynd 2.10	Tíðni vindátta á Strandarfjöllum og við ströndina	17
Mynd 2.11	Brú sömu gerðar og sú sem notuð verður til að þvera Hvalá	21
Mynd 2.12	Hvalá rétt neðan við fyrirhugað brúarstæði	21
Mynd 2.13	Dæmigert þversnið vinnuvegar	22
Mynd 2.14	Yfirlit yfir vegagerð.....	23
Mynd 2.15	Staðsetning náma	24
Mynd 2.16	Efnistökusvæði ES18 við Hvaláró	25
Mynd 2.17	Efnistökusvæði ES19 ofan Neðra-Hvalárvatns.....	25
Mynd 2.18	Séð að efri hluta eyrarinnar í Hvalá, svæði ES20	26
Mynd 2.19	Lóð fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði	27
Mynd 2.20	Starfsmannabúðir	27

Yfirlit yfir töflur

Tafla 1.1	Umsagnir við skipulags- og matslýsingu	4
Tafla 3.1	Áhrifaþættir sem teknir eru til skoðunar í umhverfismati deiliskipulagstillögu.	28
Tafla 3.2	Umhverfisþættir sem lagðir eru til grundvallar umhverfismati.....	29
Tafla 3.3	Umhverfisviðmið og vísar.	29
Tafla 4.1	Vinnuvegir	33
Tafla 4.2	Efnistökusvæði	35

1 Inngangur

VesturVerk ehf. áformar með byggingu Hvalárvirkjunar að virkja rennsli Hvalár, Rjúkanda og Eyvindarfjarðarár til raforkuframleiðslu. Gert er ráð fyrir að afl virkjunarinnar verði um 55 MW og orkuframleiðsla verði um 320 GWh á ári.

Hvalárvirkjun er einn þeirra virkjunarkosta sem metnir voru í 2. áfanga rammaáætlunar um vernd og nýtingu náttúrusvæða með áherslu á vatnsafl og jarðhitasvæði. Í þingsályktun nr. 13/141 um áætlun um vernd og orkunýtingu landssvæða var Hvalárvirkjun skipuð í orkunýtingarflokk og var annar af aðeins tveimur vatnsaflskostum í nýtingarflokki. Jafnframt var Hvalárvirkjun eini kosturinn í nýtingarflokki á Vestfjörðum. Í tillögu verkefnastjórnar 3. áfanga áætlunarinnar er virkjunin áfram í nýtingarflokki.

Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025 var staðfest 28. jan. 2014, en þar er gert ráð fyrir Hvalárvirkjun, tengingu hennar við landsnetið og bættum samgöngum. Á vinnslutíma skipulagsins var hönnun Hvalárvirkjunar í vinnslu, auk þess sem unnið var að umhverfismati framkvæmdarinnar. Frummatsskýrsla Hvalárvirkjunar var lögð fram sumarið 2016. Í hönnunar- og matsferli hafa áherslur og umfang fyrirhugaðra framkvæmda breyst lítillega og ákveðnir þættir, sem ekki lágu fyrir við gerð gildandi aðalskipulags, verið útfærðir nánar. VesturVerk ehf. hefur því óskað eftir því við Árneshrepp að gerðar verði breytingar á aðalskipulagi og unnin verði tillaga að deiliskipulagi með tilgreindar forsendur að leiðarljósi.

Tekin var saman sameiginleg skipulags- og matslýsing fyrir bæði aðalskipulagsbreytinguna og nýtt deiliskipulag. Lýsingin miðaðist við framkvæmdina í heild, þ.e. virkjun Hvalár með tilheyrandi mannvirkjum, efnistöku, aðkomuleiðum og afhendingu rafmagns. Lýsingin var auglýst og bærust umsagnir frá flestum umsagnaraðilum sem leitað var álits hjá.

Við vinnslu skipulagsáætlana kom í ljós að æskilegt er að afla frekari gagna fyrir hönnun virkjunarinnar og gerð skipulagsins. Til að svo geti orðið þarf að vera mögulegt að fara með rannsóknartæki inn á skipulagssvæðið og koma upp starfsmannaaðstöðu, en það kallar á breytt aðalskipulag og nýtt deiliskipulag.

Ákveðið var því að vinna aðeins þær breytingar á gildandi aðalskipulagi sem þörf er á fyrir frekari rannsóknir en að fresta gerð annarra viðameiri breytinga á aðalskipulaginu, miðað við auglýsta skipulags- og matslýsingu og hefur tillaga að aðalskipulagsbreytingunni verið send til Skipulagsstofnunar til athugunar.

Það sama á við um gerð deiliskipulagsins. Einungis verður unnið deiliskipulag fyrir þann hluta framkvæmdarinnar sem aðalskipulagsbreytingin tekur til. Þegar frekari gögn liggja fyrir verður lokið við að gera nauðsynlegar breytingar á aðalskipulaginu og um leið unnið deiliskipulag fyrir allt virkjunarsvæðið. Þetta er gert til að breyting skipulagsins og nýtt deiliskipulag geti orðið sem nákvæmast og mögulegt verði að setja skilmála sem tryggja að neikvæðum áhrifum framkvæmdarinnar verði haldið í lágmarki.

1.1 Markmið

Markmið deiliskipulagsins er að skapa svigrúm fyrir virkjun Hvalár í samræmi við breytt aðalskipulag. Þá er markmiðið einnig að framkvæmdin valdi eins lítilli röskun á umhverfinu og kostur er, bæði til lengri og skemmri tíma, svo sem með aðlögun mannvirkja að landslagi, vönduðum frágangi og mótvægisáðgerðum.

Gert er ráð fyrir að í framhaldinu verði gerð deiliskipulagsbreyting með það að markmiði að skapa svigrúm fyrir virkjun Hvalár í samræmi við stofnmarkmið gildandi aðalskipulags. Eitt af stofnmarkmiðum gildandi aðalskipulags er að unnið verði að virkjun Hvalár.

1.2 Matsskylda framkvæmda og leyfi

1.2.1 Mat á umhverfisáhrifum framkvæmda

Lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 kveða á um það að meta skuli umhverfisáhrif þeirra framkvæmda sem taldar eru geta haft í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfið. Í 1. viðauka laganna eru taldar upp þær framkvæmdir sem kunna að vera eða eru matskyldar. Framkvæmdirnar eru flokkaðar í A, B og C. Framkvæmdir í A flokki ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum en metið er í einstökum tilvikum hvort framkvæmdir í flokki B og C skuli háðar mati.

Gert er ráð fyrir að afl virkjunarinnar verði um 55 MW og orkuframleiðsla verði um 320 GWh á ári og fellur því framkvæmdin undir tölulið 3.02. í 1. viðauka ofangreindra laga, en þar segir:

„Jarðvarmavirkjanir og önnur varmaorkuver með 50 MW uppsett varmafl eða meira og önnur orkuver með 10 MW uppsett rafafli eða meira.“

Töluliður 3.02 er í A flokki og er framkvæmdin því háð mati á umhverfisáhrifum og liggur matsskýrsla framkvæmdarinnar fyrir.

Vinnu við mat á umhverfisáhrifum Hvalárvirkjunar er lokið. Matsskýrsla var lögð fram haustið 2016 og Skipulagsstofnun gaf út álit sitt þann 3. apríl 2017. Í álitinu kemur fram að Skipulagsstofnun telur að helstu neikvæðu áhrif Hvalárvirkjunar felist í skerðingu óbyggðs víðernis og breyttri ásjón og landslagi, sem einnig getur haft neikvæð áhrif á ferðaþjónustu. Í álitinu leggur stofnunin áherslu á að í aðal- og deiliskipulagi og leyfum verði sett ákvæði um útfærslu og tilhögun framkvæmda og mótvægisáðgerðir sem miði að því að draga úr áhrifunum. Þá telur stofnunin að afla þurfi frekari gagna um vatna- og fuglalíf í samráði við Náttúrufræðistofnun Íslands og meta þörf á vöktun. Einnig telur hún að merkja þurfi fornminjar og hlíta tilmælum Minjastofnunar Íslands. Lesa má álit Skipulagsstofnunar í heild á heimasíðu hennar; skipulag.is.

1.2.2 Umhverfismat áætlana

Skipulagsáætlanir eru háðar umhverfismati, skv. lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006, ef þær fela í sér stefnumörkun sem varðar landnotkun og framkvæmdir sem eru tilgreindar í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000. Eins og fram kemur í kaflanum að ofan er Hvalárvirkjun háð mati á umhverfisáhrifum. Það á einnig við um þann hluta framkvæmdarinnar sem þessi aðalskipulagsbreyting tekur til. Nýir vegir sem eru lengri en 10 km og öll efnistaka eru tilgreind í ofangreindum lögum. Þar af leiðandi fellur nýtt deiliskipulag undir lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Umhverfisskýrsla er því unnin samhliða deiliskipulagstillögunni og er hún fléttuð inn í greinargerð þessa (kafla 3 og viðauki).

1.2.3 Leyfi

Framkvæmdir skv. deiliskipulaginu, þ.e. vegagerð, efnistaka og starfsmannabúðir, eru háðar eftirfarandi leyfum:

- Framkvæmdaleyfi frá sveitarfélagi skv. 13. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.
- Byggingarleyfi frá sveitarfélagi skv. 9. gr. laga um mannvirki nr. 160/2010.
- Starfsleyfi fyrir vinnubúðir frá Heilbrigðiseftirliti Vestfjarða skv. lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998 og reglugerð um hollustuhætti nr. 941/2002.
- Öll efnistaka er háð framkvæmdaleyfi sveitarstjórnar skv. skipulagslögum nr. 123/2010. Að auki er efnistaka, sem getur haft áhrif á lífríki í ám og vötnum, háð leyfi Fiskistofu skv. lögum um lax- og silungsveiði nr. 61/2006.

Hvalárvirkjun er auk þess háð virkjanaleyfi frá Orkustofnun skv. 4.-6. gr. raforkulaga nr. 65/2003.

1.3 Málmeðferð og kynning

Þar sem fyrirhuguð framkvæmd kallar bæði á breytingu á gildandi aðalskipulagi og nýtt deiliskipulag var tekin saman sameiginleg skipulags- og matslýsing í upphafi fyrir bæði verkefni. Var það gert til einföldunar fyrir almenning og umsagnaraðila þar sem viðfangsefni og lausn þeirra eru nátengd.

Við vinnslu skipulagsáætlananna kom í ljós að æskilegt er að afla frekari gagna fyrir hönnun virkjunarinnar og gerð skipulagsins. Til að svo geti orðið þarf að vera mögulegt að fara með rannsóknartæki inn á skipulagssvæðið og koma upp starfsmannaaðstöðu, en það kallar á breytt aðalskipulag og nýtt deiliskipulag.

Ákveðið var því að afmarka deiliskipulagsgerðina við þá þætti framkvæmdarinnar sem þörf er á fyrir frekari rannsóknir en að fresta öðrum þáttum sem tilgreindir eru í auglýstri skipulags- og matslýsingu. Þegar frekari gögn liggja fyrir verður deiliskipulaginu breytt þannig að það taki til allrar þátta virkjunarframkvæmda og skipulagssvæðið stækkað til samræmis við það.

Þetta er gert til að skipulagsgerðin geti orðið sem nákvæmust og mögulegt verði að setja skilmála sem tryggja að neikvæðum áhrifum verði haldið í lágmarki.

Það sama á við um breytingu á gildandi aðalskipulagi. Einungis verða gerðar breytingar á gildandi aðalskipulagi fyrir þennan hluta framkvæmdarinnar, en gerð annarra viðameiri breytinga frestað miðað við auglýsta skipulags- og matslýsingu.

1.3.1 Frávik frá auglýstri skipulags- og matslýsingu

Í auglýstri skipulagslýsingu er gerð grein fyrir eftirfarandi þáttum sem áætlað er að deiliskipulagsbreytingin muni fela í sér. Þættirnir eru:

- Grein gerð fyrir tegund orkuöflunar, áætluðu afli og umfangi virkjunarinnar.
- Afmörkun lóða og byggingarreita fyrir stöðvarhús og aðkomuhús og grein gerð fyrir fyrirkomulagi bílastæða og aðkomuleiða.
- Afmörkun framkvæmdareita fyrir uppistöðulón, stíflumannvirki, veitugöng og veituskurði og umfang þeirra skilgreint.
- Lega og gerð Hvalárlínu.
- Lega og gerð göngu- og reiðleiða innan skipulagssvæðisins í samræmi við aðalskipulag.

Öllum ofangreindum skipulagsbreytingum er frestað, nema þeim sem eru nauðsynlegar til að hægt sé að vinna að frekari rannsóknum fyrir lokahönnun virkjunarinnar. Þeir þættir sem teknir eru fyrir í þessari deiliskipulagstillögu eru:

- Afmörkun tímabundinnar lóðar og byggingarreits fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði. Tímamörk sett um hvenær lóðir falla út og byggingar skuli fjarlægðar.
- Afmörkun svæða fyrir efnistöku og umfang þeirra skilgreint. Tímamörk sett um nýtingu og frágang.
- Öflun neysluvatns og fyrirkomulag fráveitu. Lega veitulagna innan svæðisins og tímamörk.
- Lega og gerð vega innan svæðisins.
- Tenging vega við þjóðveg.
- Landmótun og aðlögun mannvirkja að landi.
- Frágangur að loknum framkvæmdatíma.
- Umgengni um náttúru á framkvæmdatíma.
- Mótvægisáðgerðir.

Þegar niðurstöður rannsókna liggja fyrir og lokið er við hönnun virkjunarinnar er gert ráð fyrir að breyta deiliskipulaginu þannig að það taki einnig til þeirra þátta sem kynntir eru í auglýstri skipulagslýsingu en nú er frestað. Í skipulagslýsingunni kemur þó fram að umfangi virkjunarsvæðisins verði ekki breytt. Nú

er áætlað að minnka svæðið verulega í seinni breytingunni, þar sem engin áform eru um að nýta það allt til virkjunar.

Tímaáætlun sú er kynnt var í lýsingu skipulagsins raskast verulega. Gert er ráð fyrir að fyrri áfanga skipulagsgerðarinnar verði lokið haustið 2017 en að seinni áfanga verði lokið árið 2018.

1.3.2 Kynning og samráð

VesturVerk ehf. óskaði eftir heimild til að vinna breytingu á gildandi aðalskipulagi og nýtt deiliskipulag fyrir Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði í samræmi við skipulags- og matslýsingu vegna breytingar á Aðalskipulagi Árneshrepps 2005-2025 og nýs deiliskipulags fyrir Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði, dags. 20. október 2016.

Hreppsnefnd Árneshrepps samþykkti á fundi sínum þann 24. nóvember 2016 að heimila skipulagsgerð í samræmi við framlögð gögn og að kynna skipulags- og matslýsingu í samræmi við ákvæði skipulagslaga nr. 123/2010. Lýsingin var auglýst 8. desember 2016 með fresti til 29. desember til að skila inn athugasemdum og ábendingum. Lýsingin var auglýst í Fréttablaðinu, í héraðsblaðinu Bæjarins besta og á heimasíðu þess bb.is, sem og á heimasíðu hreppsins www.arneshreppur.is þar sem hægt var að nálgast lýsinguna. Lýsingin var einnig send Skipulagsstofnun og umsagnaraðilum. Þá var aðliggjandi sveitarfélögum bent á auglýsingu lýsingarinnar.

Tafla 1.1 Umsagnir við skipulags- og matslýsingu

Umsagnaraðili	Dags.	Athugasemdir
Skipulagsstofnun	Bréf dags. 6. jan 2017	Ýmsar ábendingar, s.s. að meta valkosti um legu og gerð Hvalárlínu og Ófeigsfjarðarvegar. Bent er á að fjalla þurfi um þróun umhverfisins án virkjunar til samanburðar við fyrirhugaðar framkvæmdir og að þrengja virkjunarsvæðið og setja hverfisvernd á þau svæði sem enn falla undir skilgreiningu víðerna.
Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða		Umsögn barst ekki
Fiskistofa		Umsögn barst ekki
Minjastofnun Íslands	Bréf dags. 21. des 2016	Bent er á að mæla þurfi upp allar minjar innan deiliskipulagsmarka og framkvæmdasvæða, s.s. við námur, vegi og línustæði.
Umhverfisstofnun	Bréf dags. 20. des 2016	Engar athugasemdir
Ferðamálastofa		Umsögn barst ekki
Náttúrufræðistofnun		Umsögn barst ekki
Orkustofnun		Umsögn barst ekki

Veðurstofa Íslands	Bréf dags. 29. des 2016	Mælt með að reisa vinnubúðir í hæfilegri fjarlægð frá brekkunni. Einnig þurfi að huga að áhættu á veginum ef starfsmenn verði mikið á ferðinni að vetrarlagi.
Samgöngustofa	Bréf dags. 6. des 2016	Engar athugasemdir
Vegagerðin	Tölvupóstur dags. 20. des 2016	Engar athugasemdir en óskir um samráð vegna Ófeigsfjarðarveggar
Landsnet	Bréf dags. 29. des 2016	Engar athugasemdir
Landvernd	Bréf dags. 29. des 2016	Landvernd gerir bæði almennar og sértækar athugasemdir við lýsinguna. Landvernd hvetur hreppsnefnd Árneshrepps eindregið til að falla frá öllum hugmyndum um Hvalárvirkjun en leita þess í stað eftir stuðningi þjóðarinnar og ríkisvaldsins við uppbyggingu þjóðgarðs sem langtímalausnar til styrkingar atvinnulífs á Ströndum. Landvernd býður jafnframt fram krafta sína í þágu þess verkefnis. Landvernd gerir athugasemd við að einungis verði metnir tveir valkostir, þ.e. núllkostur og skipulagstillagan og bendir á þjóðgarð sem raunhæfan valkost.
Strandabyggð		Umsögn barst ekki
Kaldrananes-hreppur		Umsögn barst ekki
Ísafjarðarbær		Umsögn barst ekki
Aðrir		Engar athugasemdir bárust frá öðrum aðilum

Í framhaldi af innkomnum umsögnum var óskað eftir frekara samráði við Veðurstofu Íslands og Minjastofnun Íslands. Fundað var með Minjastofnun þann 6. jan. 2017 um þörf á frekari fornleifaskráningu. Í kjölfarið sendi Minjastofnun bréf, dags. 6. feb. 2017, þar sem skýrt er hvaða viðbótarrannsóknar er þörf, sjá kafla 2.5 um menningarminjar. Þá var einnig óskað eftir mati Veðurstofunnar á því hvort ástæða væri til að gera ofanflóðahættumat vegna skipulagsins. Veðurstofan gaf álit sitt í tölvupósti þann 31. jan. 2017, sjá kafla 2.6 um náttúruvá.

Hreppsnefnd Árneshrepps fjallaði um framkomnar umsagnir við skipulags- og matslýsingu á fundi sínum þann 25. janúar 2017.

Eins og fram kemur að framan var ákveðið að takmarka skipulagsgerðina við þá þætti sem nauðsynlegir eru til að afla frekari gagna fyrir hönnun virkjunarinnar og gerð skipulagsins. Unnin voru því drög að breytingu á aðalskipulaginu þar sem gert er ráð fyrir vinnuvegum frá Hvalá upp á Ófeigsfjarðarheiði og efnisnámum í tengslum við vegagerðina, ásamt starfsmannabúðum ofan Hvalár.

Drög að nefndum breytingum á aðalskipulaginu voru til sýnis á opnu húsi í Norðurfirði þann 12. apríl, en kynningin var auglýst í héraðsblaðinu BB, Fréttablaðinu og á vefsíðunni www.arneshreppur.is. Drögin voru einnig til sýnis í Kaupfélaginu í Norðurfirði frá 6. apríl til 18. apríl. Þau hafa jafnframt verið aðgengileg á heimasíðu hreppsins frá 6. apríl. Frestur til að skila inn athugasemdum og ábendingum var til 18. apríl 2017. Níu athugasemdir og ábendingar bárust eftir kynningu á vinnslustigi. Hreppsnefnd

Árneshrepps fjallaði um drögin og athugasemdirnar á fundi sínum þann 30. apríl 2017 og samþykktu þau með breytingum þann 6. júní 2017. Í framhaldinu voru drögin send Skipulagsstofnun til athugunar. Aðalskipulagsbreytingin fjallar ítarlega um fyrirhugaðar framkvæmir. Þar sem allar meginforsendur liggja fyrir í breyttu aðalskipulagi er fallið frá kynningu deiliskipulagstillögunnar á vinnslustigi, í samræmi síðustu mgr. 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

2 Forsendur

Samantekt forsendna miðast við allt virkjunarsvæðið eins og það er skilgreint í gildandi aðalskipulagi og nágrenni Ófeigsfjarðarvegar. Deiliskipulagstillaga þessi tekur þó aðeins til hluta þessa svæðis. Frekari upplýsingar um staðhætti er einnig að finna í matsskýrslu framkvæmdarinnar.

2.1 Gildandi stefnumörkun

2.1.1 Deiliskipulag

Ekkert deiliskipulag er í gildi á svæðinu eða á nærliggjandi svæðum. Deiliskipulag þetta er unnið samhliða aðalskipulagsbreytingu og mun það því samræmast breyttu aðalskipulagi.

2.1.2 Aðalskipulag

Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025 var staðfest 28. jan. 2014, en þar er gert ráð fyrir Hvalárvirkjun, tengingu hennar við landsnetið og bættum samgöngum. Engar breytingar hafa verið gerðar á skipulaginu frá staðfestingu þess. Í aðalskipulaginu er skilgreint tæplega 265,5 km² virkjunarsvæði ætlað fyrir Hvalárvirkjun. Svæðið er skilgreint sem óbyggð svæði en þar eru birt þrjú miðlunarlón, veitugöng, raflína og iðnaðar- og íbúðarsvæði. Ekkert er fjallað um starfsmannabúðir í gildandi skipulagi.

Nánar er fjallað um stefnu gildandi aðalskipulags í auglýstri skipulags- og matslýsingu fyrir skipulagsgerð þessa.

Breyting á gildandi aðalskipulagi er unnin samhliða deiliskipulagi þessu. Breytingin er í samræmi við meginstefnu gildandi aðalskipulags sem gerir ráð fyrir Hvalárvirkjun.

2.1.3 Landsskipulag

Landskipulagsstefna er unnin á grundvelli skipulagslaga nr. 123/2010. Samkvæmt 4. mgr. 10. gr. sömu laga skulu sveitarfélög taka mið af landsskipulagsstefnu við gerð skipulagsáætlana eða breytinga á þeim og, eftir því sem við á, samræma þær landskipulagsstefnu innan fjögurra ára frá samþykkt hennar.

Við gerð aðalskipulagsbreytingarinnar var tekið mið af Landskipulagsstefnu 2015-2026 sem viðmiðunarskjal sem lagt er fram til grundvallar umhverfismati skipulagsbreytingarinnar. Sjá nánar í tillögu að aðalskipulagsbreytingu fyrir Hvalárvirkjun og umhverfismatsskýrslu.

2.1.4 Víðerni

Í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 eru óbyggð víðerni skilgreind sem:

Svæði í óbyggðum sem er að jafnaði a.m.k. 25 km² að stærð eða þannig að hægt sé að njóta þar einveru og náttúrunnar án truflunar af mannvirkjum eða umferð vélknúinna farartækja og í a.m.k. 5 km fjarlægð frá mannvirkjum og öðrum tæknilegum ummerkjum, svo sem raflinum, orkuverum, miðlunarlónum og uppbyggðum vegum.

Lögin um náttúruvernd 60/2013 tóku gildi í nóvember 2015 og þar með féllu úr gildi lög um náttúruvernd nr. 44/1999, þó með ákvæðum til bráðabirgða. Í brottföllnu lögunum miðast afmörkun víðerna við fjarlægð frá *þjóðvegum* í stað *uppbyggðra vega* í nýju lögunum. Einnig voru víðernin skilgreind sem *ósnortin* en í nýju lögunum eru þau skilgreind sem *óbyggð*. Umhverfisstofnun kortlagði ósnortin víðerni árið 2009 í samræmi við þágildandi lög. Stofnunin hefur ekki gefið út nýja afmörkun í samræmi við núgildandi lög.

Eitt af markmiðum laganna er að standa vörð um óbyggð víðerni landsins. Óbyggð víðerni ná yfir samfellt svæði á austari hluta Vestfjarðarkjálkans, suður frá Steingrímsfjarðarheiði og norður á Hornstrandir. Ófeigsfjarðarheiði er að hluta til skilgreind sem óbyggð víðerni. Ófeigsfjörður telst ekki til óbyggðra víðerna, enda er byggð þar.

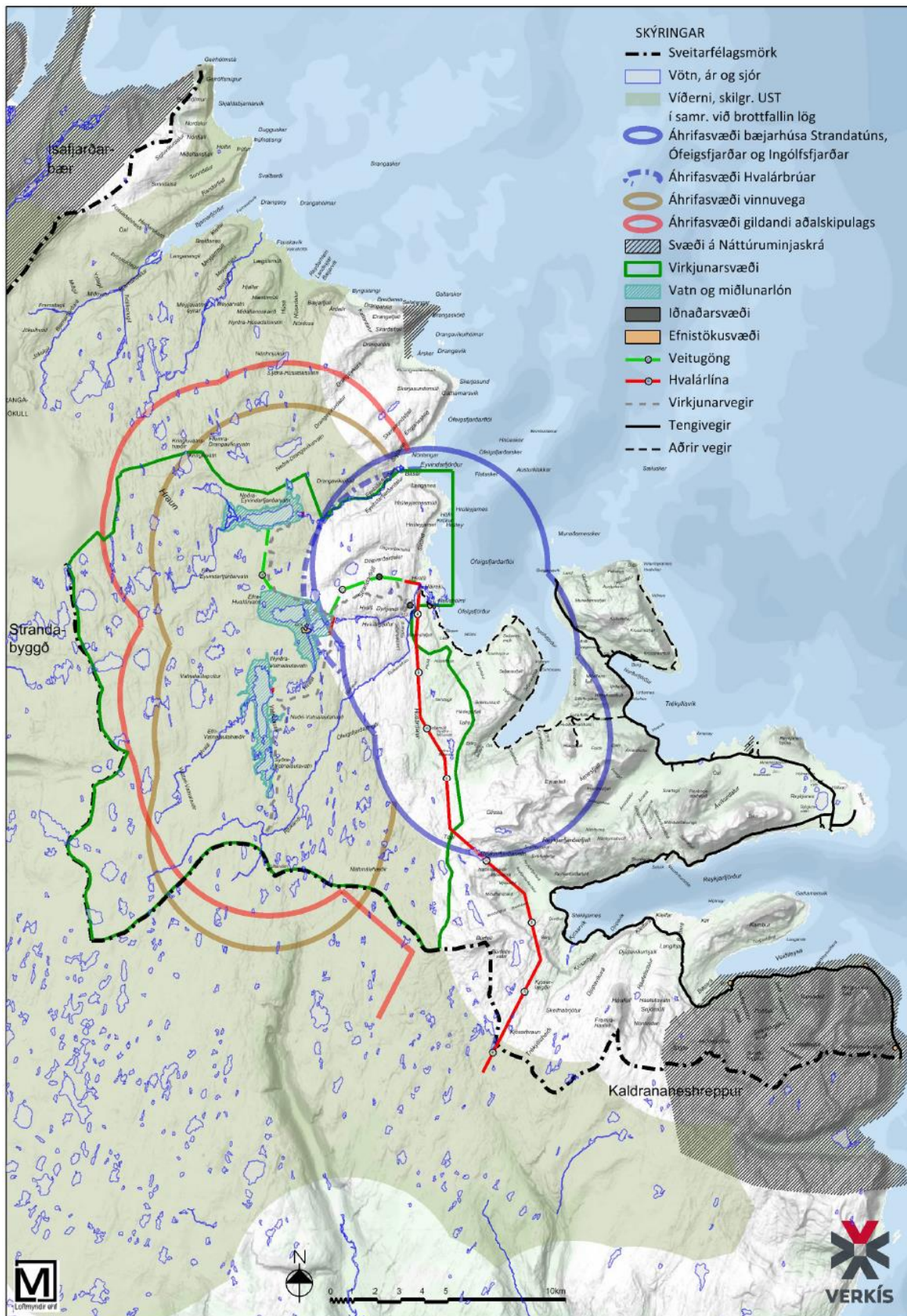
Um 370 km² landssvæðis Árneshrepps er innan óbyggðra víðerna skv. kortlagningu Umhverfisstofnunar frá 2009, eða rúmur helmingur alls lands hreppsins. Stærstur hluti þessa svæðis

er innan fyrirhugaðs virkjunarsvæðis skv. gildandi aðalskipulagi. Hafa ber í huga að fyrir liggur að virkjunarsvæðið verður minnkað verulega í síðari breytingu á aðalskipulaginu, en líklegt er að það minnki um 100 km².

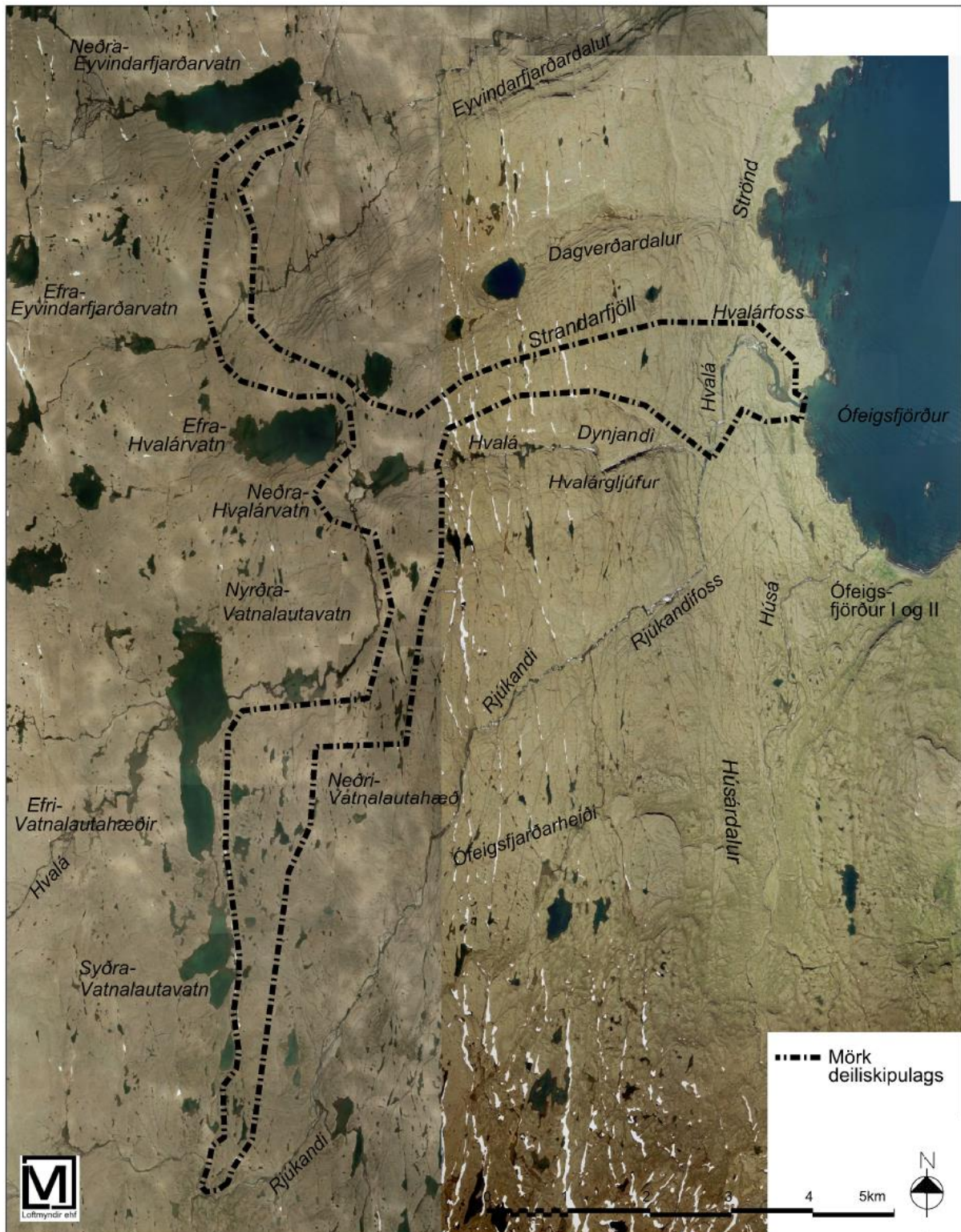
Á mynd 2.1 er afmörkun víðerna skv. kortlagningu Umhverfisstofnunar frá 2009 sýnd með ljósgrænni þekju. Á myndinni er einnig sýnd lína sem liggur í 5 km fjarlægð frá þeim mannvirkjum sem hafa áhrif á afmörkun víðerna skv. núgildandi lögum um náttúruvernd. Heil blá lína sýnir fjarlægð frá bæjarhúsum á Strandatúni, Ófeigsfirði og Ingólfsfirði. Húsin á Strandatúni eru fallin en steinsteyptir veggir eru enn uppistandandi. Brotin blá lína sýnir 5 km fjarlægð frá Hvalárbrú. Brúin er göngubrú en hún er 50 m löng og stendur á sjö steinsteyptum stöplum, þar af einum sem nær út í ána (mynd 2.8 í kafla 2.3.1) Mynd 2.1 sýnir ekki fjarlægð frá Ófeigsfjarðarvegi í Ófeigsfirði, þar sem hann er lítið uppbyggður og fellur því ekki undir mannvirki í skilningi ofangreindra laga. Óbyggð víðerni stækka um u.þ.b. 4 km² miðað við fyrri afmörkun ef áhrif frá Hvalárbrú og Ófeigsfjarðarvegi eru felld út. Ef mið er tekið af áhrifum frá brúnni, stækka víðernin ekki marktækt á þessu svæði með skilgreiningu nýju laganna.

Á mynd 2.1 er einnig sýnd lína sem liggur í 5 km fjarlægð frá fyrirhuguðum vinnuvegum og efnistökusvæðum, þ.e. heil brún lína. Línan miðast við að allir vinnuvegir teljist uppbyggðir þó svo að í deiliskipulagi þessu sé lögð áhersla á að vegir verði eins lítið uppbyggðir og kostur er, sbr. kafla 4.3. Auk þess er aðeins um malarvegi að ræða. Miðað við þessa skilgreiningu á vinnuvegunum munu víðerni skerðast að hámarki um 180 km² með tilkomu þeirra, en skerðingar vegna efnistöku og starfsmannabúða falla að öllu leyti innan þessa svæðis. Skerðing vegna vinnuvega fellur þó að mestu innan skerðingar vegna þeirra miðlunarlóna sem gildandi aðalskipulag gerir ráð fyrir.

Komi til uppbyggingar virkjunarinnar getur skerðing víðerna aukist um 40-60 km² miðað við skerðingu vegna vinnuvega, háð útfærslu. Líklegt er að sú skerðing sem virkjunin í heild mun fela í sér verði svipuð þeirri skerðingu sem gildandi aðalskipulag felur í sér en að hún færist lítillega til suðurs. Lega rafstrengs mun einnig breytast í síðari aðalskipulagsbreytingu og verða áhrif hans á skerðingu víðerna skoðuð í tengslum við þá breytingu.

Mynd 2.1 Mörk viðerna skv. skilgreiningu Umhverfisstofnunar 2009, 5 km áhrifsvæði mannvirkja og fyrirhugað virkjunarsvæði.

Mynd 2.2 Deiliskipulagssvæðið.

2.2 Skipulagssvæðið

Skipulagssvæðið sem deiliskipulag þetta tekur til er í landi Ófeigsfjarðar í Ófeigsfirði í Árneshreppi. Land Ófeigsfjarðar liggur að landi Eyvindarfjarðar í norðri og að löndum Seljaness, Ingólfsfjarðar og Reykjafjarðar í austri. Til vesturs og suðurs liggur landið að sveitarfélagsmörkum Strandabyggðar og Kaldrananeshrepps. Skipulagssvæðið liggur ekki að landamerkjum Ófeigsfjarðar.

Skipulagsvæðið, sem er tæpir 14 km², tekur aðeins til svæðis umhverfis starfsmannabúðir, vinnuvegi og efnistökusvæði. Svæðið liggur frá ósum Hvalár, upp Strandarfjöll og umhverfis Neðra-Hvalárvatn. Til norðurs frá Neðra-Hvalárvatni teygir svæðið sig á um 0,5 km belti framhjá Efra-hvalárvatni að Neðra-Eyvindarfjarðarvatni. Til suðurs liggur svæðið á um 0,5 km belti um Vatnalautir, austan Hvalár og Vatnalautavatna, að Rjúkanda. Áin Rjúkandi er að öllu leyti utan skipulagssvæðisins en Hvalá við Neðra-Hvalárvatn og neðan Rjúkanda er innan þess.

Eins og fram kemur í kafla 1.3 er gert ráð fyrir að virkjanasvæði Hvalárvirkjunar verði stækkað með síðari breytingu sem áætlað er að gera á deiliskipulagi þessu. Umfang virkjanasvæðisins verður þó mun minna en tilgreint er í gildandi aðalskipulagi.

2.3 Staðhættir

Neðsti hluti skipulagssvæðisins einkennist af gras- og mólendi við fjöruna og ósa Hvalár. Gróður verður gisnari þegar ofar dregur og einkennist umhverfi Hvalár af hálfgrónum melum og klettadrögum. Enn ofar einkennis svæðið af skriðum og klettum, moslendi og grónum lægðum.

Uppi á Strandarfjöllum og á Ófeigsfjarðarheiði einkennist svæðið af gróðursnauðum og grýttum melum og sandlendi. Vötn eru einnig áberandi á heiðum.

Mynd 2.3 Horft til suðurs í átt að Hvalárósum. Til vinstri sér að bæjarhúsum Ófeigsfjarðar (EV 2015).

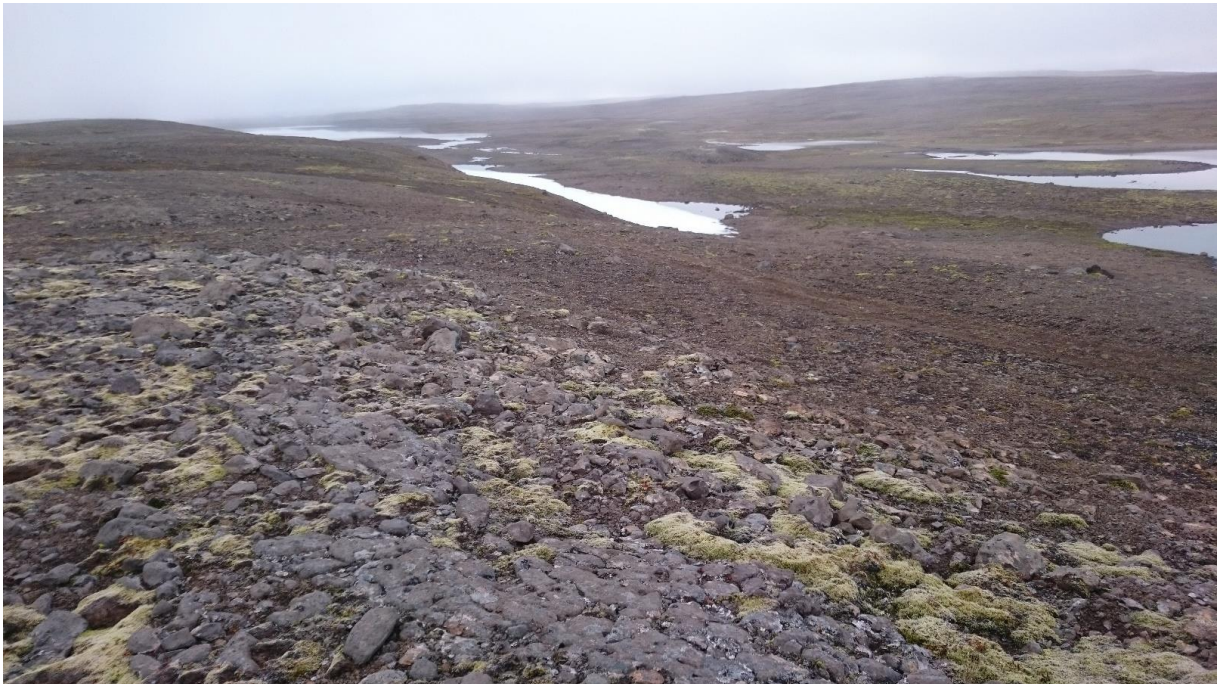
Mynd 2.4 Hvalá ofan brúar, horft til norðurs (Verkís).

Mynd 2.5 Horft til norðvesturs að Strandarfjöllum. Ósar Hvalár eru í hægri jaðri myndarinnar. Ófeigsfjarðarvegur liggur með ströndinni og yfir hæðina sem heitir Hvalármelar. Handan hennar er fyrirhugað að staðsetja starfsmannabúðir og veg þaðan upp á heiðna (EV 2015).

Mynd 2.6 Strandarfjöll (Verkís).

Mynd 2.7 Vatnalautir (Þorgeir 2016).

Berggrunnur við Hvalá er einsleitur stafli basaltlaga frá Tertíer. Aldur bergsins er líklega um 10-13 miljónir ára og sér lítið í setlög á milli basaltlaganna. Halli er 4-8° út til strandar. Strik (lárétt lína þvert á hallastefnu) sést vel á skerjum utan við ströndina. Skerin stefna N-S með örfáum undantekningum.

Berggrunnurinn við ströndina, og raunar talsvert vestur eftir Ófeigsfjarðarheiði, er jökulskafinn með Grettistök á víð og dreif. Sárálítið er um laus jarðlög á heiðinni utanverðri og jökulruðning er varla að

sjá fyrr en vestur við Vatnalautarvatn. Berggrunnurinn er því vel opinn á svæðinu og basaltlögin í hlíðinni blasa við frá ströndinni.

Ströndin einkennist af berum klöppum með dálitla mól í básum og smávíkum. Litlar malarfyllur er þó að sjá við ósa ána.

Misgengi og sprungur eru mjög áberandi og langar lægðir nokkurra metra og jafnvel tuga metra djúpar má rekja um langan veg. Víða sést til bergganga í og við sprungurnar.

Lítill merki eru um grunnvatn utan smálinda í tengslum við sprungur og ekki síst skafla í leysingum. Lítill jarðhiti hefur fundist á nokkrum stöðum á svæðinu en enginn innan skipulagssvæðisins.

Fjallað er um staðhætti í Árneshreppi í gildandi aðalskipulagi og nánar um umhverfisaðstæður í matsskýrslu umhverfismats framkvæmdarinnar og er vísað til þeirra um ítarlegri umfjöllun.

2.3.1 Núverandi nýting

Einu mannvirkin sem eru innan skipulagssvæðisins eru um 1 km langur kafli Ófeigsfjarðarvegur og brú við enda hans yfir Hvalá ofan Hvalárfoss. Þaðan liggur gönguleið norður Strandir. Gönguleið liggur einnig frá bænum Ófeigsfirði um Ófeigsfjarðarheiði yfir í Ísafjarðardjúp, en heiðin er lítið nýtt til útivistar. Gönguleiðin þverar skipulagssvæðið á milli Vatnalautavatna. Enginn akfær vegur liggur frá Hvalá uppá Ófeigsfjarðarheiði eða um hana. Skipulagssvæðið er að öðru leyti óbyggt en þar er þó úthagi sem nýttur er til beitara þó ekki sé lengur búskapur í Ófeigsfirði.

Silungur hefur verið veiddur í Hvalá en hann gengur upp að Hvalárfossi sem er u.þ.b. 1 km fyrir ofan ós árinna.

Engin föst búseta er í Ófeigsfirði en bæjarhúsin í Ófeigsfirði eru nýtt til sumardvalar. Sumardvöl er einnig í Ingólfssfirði.

Mynd 2.8 Göngubrú yfir Hvalá ofan Hvalárfoss. Horft til suðurs (EV 2015).

Æðarvarp er nytjað í Ófeigsfirði en hefur farið minnkandi. Sama má segja um reka en hann hefur verið nýttur í Ófeigsfirði frá upphafi byggðar en dregið hefur úr reka síðustu ár. Selveiðar hafa verið stundaðar í Ófeigsfirði frá örófi alda og þar voru selalátur. Í dag eru aðeins veiddir þar örfáir selir.

Aðkoma að Ófeigsfirði er um Ófeigsfjarðarveg nr. 649 sem er landsvegur og liggur frá Þjóðvegi nr. 643 við býlið Mela í Trékyllisvík yfir í Ingólfsfjörð. Vegurinn er alls um 19,5 km á lengd. Hann er aðeins jeppavegur eftir að kemur að Eyri við Ingólfsfjörð og nær allt að göngubrú yfir Hvalá. Vegurinn liggur um óbyggð svæði og er flokkaður sem aðrir vegir í aðalskipulagi.

2.3.2 Landslag

Ófeigsfjörður er grunnur fjörður sem snýr á móti norðaustri og hefur að geyma ákveðið menningarlandslag þar sem mikið er um gamlar minjar og landslagið þar er því ekki ósnortið af manna völdum. Nágrenni bæjarins í Ófeigsfirði einkennist af landbúnaði frá því fyrir vélvæðingu og hafa minjar varðveist að hluta. Vegurinn um Ófeigsfjörð er gamall vegslóði sem fellur nokkuð vel að landslaginu. Annað land í Ófeigsfirði er beitarlandslag. Á Ófeigsfjarðarheiði tekur við landslag sem skilgreint er sem óbyggð víðerni. Heiðin er hrjóstrug og gróðursnauð og lítið er um kennileiti.

2.3.3 Vatnafar

Hvalá í Ófeigsfirði á upptök á Ófeigsfjarðarheiði ofan við Nyrðra-Vatnalautavatn og rennur þaðan í gegnum Nyrðra-Vatnalautarvatn og Neðra- Hvalárvatn til sjávar. Áin Rjúkandi fellur í Hvalá neðan við Hvalárgljúfur. Vatnasvið Hvalár, sem hefur afrennsli af Ófeigsfjarðarheiði, nær allt norður til suðurenda Drangajökuls og suður að vatnaskilum við Selá í Steingrímsfirði og er ós hennar í 3 km fjarlægð frá bæjarhúsum Ófeigsfjarðar. Neðri hluti vatnasviðs Hvalár og Rjúkanda er allvel gróinn, en efri hlutinn er lítt gróinn.

2.3.4 Lífríki

Lífríki í vötnum og ám

Bleikja er algengust íslenskra laxfiska á blágrýtissvæðum Vestfjarða og er hana að finna í vötnum á Ófeigsfjarðarheiði. Lífríki vatna á heiðinni er fremur fábreytt og lifir silungur þar við fremur takmarkað fæðuframboð og stuttan vaxtartíma að sumri.

Hvalá á upptök sín í gróðurlitlu fjallendi og rennur fremur bratt til sjávar í Ófeigsfjörð. Gera má ráð fyrir að áin sé fremur efnasnauð og lífræn framleiðsla sé lítil. Samkvæmt upplýsingum frá staðkunnugum veiðist sjóbleikja í Hvalá en aðeins neðsti hluti árinna er fiskgengur.

Gróðurfar

Land við Hvalárósa einkennist af rýru mólendi og mosavöxnu landi. Ofan Hvalár er gróðurþekja gisnari, þar er landið mest mosavaxið, hálfgróið eða gróðurlítið en þar er einnig að finna mólendi og mýrardrög. Hlíðarnar ofan Hvalár eru lítið grónar eða hálfgrónar. Þar eru einnig bollar eða snjóðældir með mólendisgróðri en ekkert votlendi. Uppi á Ófeigsfjarðarheiði er landið gróðurrýrt.

Skv. vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar Íslands flokkast vötn á efri hluta svæðisins sem *kransþörungavötn á hálendi*, en þau hafa miðlungs verndargildi. Vötn á láglendi eru mörg *tegundarík kransþörungavötn* og tjörn nærri Hvalá flokkast sem *strandvatn* með hátt verndargildi. Vistgerðir á heiðinni eru einkum *melavistir*, allar með lágt verndargildi. Á láglendi, s.s. við Hvalá, eru fjölbreyttari vistgerðir sem sumar hafa miðlungs eða hátt verndargildi. Staurungmýravist og brokflóavist, sem báðar hafa mjög hátt verndargildi, er að finna í nágrenni Hvalár á láglendi. Útbreiðsla þeirra er ekki mikil og ætti því að vera hægt að beina framkvæmdum frá þeim. Vistgerðir á fyrirhuguðum efnistökusvæðum eru *árósar* (ES18), *eyrarvist* og *melavistir* (ES19) og *mosamelavist* (ES20), allar með lágt verndargildi. Fjörur eru *grýttar þangfjörur* með hátt verndargildi en Hvalárós flokkast sem *árósar* og *óseyrar* með lágt verndargildi. *Skóglendi* er ekki að finna á svæðinu.

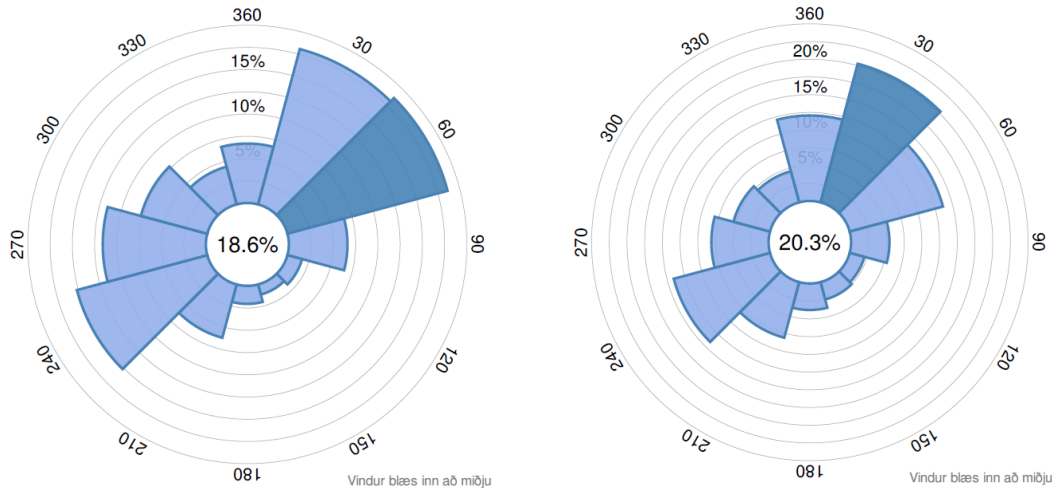
Mynd 2.9 Vistgerðarkort í Ófeigsfirði, sótt á kortasjá Náttúrfræðistofnun Íslands. Efst til vinstri er Neðra-Eyvindarfjarðarvatn, neðst eru Vatnalautavötn og Hvalárvötn eru fyrir miðju. Ósar Hvalár eru sýndir bleikir. Bláir litir á kortinu tákna vötn og fjólubláir og bleikir litir tákna fjörur. Brúnir og gráir litir tákna mela- og sandlendi, moldir, skriður, kletta og eyrar. Grænir litir tákna gras- og mólendi. Gulir litir tákna votlendi.

Fuglar

Lítið er til af upplýsingum um fuglalíf á skipulagssvæðinu. Þó eru til einhverjar upplýsingar um þær varpfuglategundir sem þekktar eru á svæðinu. Staðfestar hafa verið 28 tegundir varpfugla á athuganasvæði með ströndinni. Á Ófeigsfjarðarheiði er litlar upplýsingar um fuglalíf en þéttleiki fugla virðist vera lítill þar. Nánari upplýsingar og rannsóknir um fugla á framkvæmdasvæðinu má finna í matsskýrslu umhverfismats framkvæmdarinnar. Sumarið 2017 voru gerðar frekari rannsóknir á fuglalífi á svæðinu í samræmi við álit Skipulagsstofnunar. Niðurstöður þeirra rannsókna voru í samræmi við það sem fram kemur í matsskýrslunni.

2.3.5 Veðurfar

Norðaustlægar áttir eru algengastar á svæðinu og þá er vindhraði almennt mestur. Suðvestlægar áttir eru einnig nokkuð algengar, sérstaklega uppi á heiðinni. Uppi á Strandarfjöllum er norðaustanátt í um 37% tilvika og við ströndina eru norðan- og norðaustanáttir í 46% tilvika

Mynd 2.10 Tíðni vindátta á Strandarfjöllum (t.v.) og við ströndina (t.h.). Vindatlas Veðurstofu Íslands 2017.

2.4 Náttúruminjar

Engin friðlýst svæði eða svæði á náttúruverndaráætlun eru innan eða í námunda skipulagssvæðið. Svæði á náttúruminjasrá eru sýnd á mynd 2.1.

Ekki er vitað um vistkerfi eða jarðminjar innan skipulagssvæðisins sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013, ef fossar og vötn eru undanskilin. Deiliskipulagið þessi raskar ekki vistkerfum eða jarðminjum sem njóta verndar skv. 61. gr. ofangreindra laga, sjá nánar í köflum 3.4, 3.5 og 4.10, auk matstöflu í viðauka.

Rúmur helmingur skipulagssvæðisins, eða um 7,5 km², er innan óbyggðra víðerna skv. kortlagningu Umhverfisstofnunar frá 2009, sbr. umfjöllun í kafla **Error! Reference source not found.** um víðerni.

2.5 Menningarminjar

Allar fornleifar á Íslandi, skv. skilgreiningu laga um menningarminjar nr. 80/2012, eru friðaðar. Framkvæmdaraðila ber að hafa samráð við Minjastofnun Íslands um allar framkvæmdir sem valda jarðraski skv. 16. og 23. gr. ofangreindra laga.

Fornminjar voru skráðar af Fornleifastofnun Íslands ses í tengslum við gerð aðalskipulags Árneshrepps og voru niðurstöður birtar í hefti er nefnist *Fornleifar frá Kolbeinsvík til Kjörvogs og frá Seljanesi til Skjaldbjarnarvíkur* sem einnig var fylgiskjal með aðalskipulaginu.

Í tengslum við mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar skráði Náttúrustofa Vestfjarða fornleifar á gömlu þjóðleiðinni frá Ófeigsfirði að Hraundal við Ísafjarðardjúp þar sem hún liggur um framkvæmdasvæðið og voru skráðar þar sjö vörður við Vatnalautavötnin. Í skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða kemur fram að ekki hafi náðst að rannsaka svæðið við Eyvindarfjarðarvatn þar sem þangað var ófært. Ekki eru taldar líkur á að þar muni finnast minjar sökum þess hve takmarkað aðgengi er að svæðinu.

Í landi Ófeigsfjarðar eru samtals skráðar yfir 90 minjar, flestar á láglendi með ströndinni og á heimatúninu. Nánar er fjallað um minjar í landi Ófeigsfjarðar í breytingu á aðalskipulagi sem unnið er samhliða deiliskipulagi þessu.

Í umsögn Minjastofnunar Íslands við skipulags- og matslýsingu deiliskipulagsins segir að fyrirbyggjandi fornleifaskráning fullnægi ekki þeim kröfum sem gerðar eru til skráningar á deiliskipulagsstigi. Þar segir

einnig að við gerð deiliskipulags fyrir svæðið skulu allar minjar innan skipulagsreitsins mældar upp og færðar á kortagrunn.

Samráð var haft við Minjastofnun varðandi áherslur skráninga, á fundi þann 6. janúar 2017. Í kjölfarið sendi Minjastofnun bréf, dags. 6. feb. 2017, þar sem skýrt er hvaða viðbótarrannsókn er þörf. Fram kemur að innan deiliskipulagssvæðisins séu fornleifar sem kunni að vera í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda.

Aðeins þrjár fornleifar eru skráðar innan svæðis þessa deiliskipulags. Um er að ræða vöð neðst í Hvalá, þ.e. *Neðstavað ST-024:030*, *Miðvað ST-024:031* og *Efstavað ST-024:032*. Einnig eru nokkrar vörður milli Vatnalautavatna (1784:001 - 007). Vörðurnar eru allar utan skipulagssvæðisins, en núverandi gönguleið yfir Ófeigsfjarðarheiði tengist þeim.

Ofangreindar minjar teljast fullskráðar. Það telst fullnægjandi mótvægisaðgerð að mati Minjastofnunar Íslands en staðsetning þeirra skal sýnd á deiliskipulagsuppdrætti.

2.6 Náttúruvá

Skv. 3. mgr. 15. gr. reglugerðar um hættumat vegna ofanflóða, flokkun og nýtingu hættusvæða og gerð bráðabirgðahættumats nr. 505/2000 er óheimilt að skipuleggja svæði fyrir atvinnustarfsemi á áður óbyggðum svæðum nema tryggt sé að áhætta fólks m.t.t. ofanflóða verði ásættanleg, sbr. 11. gr. sömu reglugerðar. Hætta vegna ofanflóða hefur ekki verið metin á skipulagssvæðinu. Í framhaldi af umsögn Veðurstofu Íslands við auglýstri skipulagslýsingu var óskað eftir mati Veðurstofunnar á því hvort ástæða væri til að gera ofanflóðahættumat vegna skipulagsins. Með beiðninni fylgdi uppdráttur sem sýndi fyrirhugaðan reit fyrir starfsmannabúðir. Í svari setursins þann 31. jan. 2017 kemur fram að ekki er gerð athugasemd við staðsetningu reitsins en lagt til að vinnubúðir verði reistar í hæfilegri fjarlægð frá brekkunni neðst í Strandarfjöllum. Einnig var bent á að þar sem vinnuvegurinn gengur upp á heiðina liggur hann að hluta undir lágum bakka. Fram kemur að bakkin hafi upptakahalla snjóflóða þannig að við ákveðnar aðstæður sé hugsanlegt að snjóflóðahætta skapist. Hættan er þó lítil í samanburði við aðra og fjölfarnari vegi og því ekki talin ástæða til að gera athugasemdir við legu vegstæðisins.

2.7 Samfélag og innviðir

Skipulagssvæði Hvalárvirkjunar er í Árneshreppi á Ströndum, en Strandir eru heiti á svæðinu sem liggur norður meðfram vestanverðum Hrutafirði og Húnaflóa að Geirólfsnúpi. Norðan hans taka Hornstrandir við. Strandirnar eru eitt af strjálbýlustu svæðum landsins og töldust íbúar þar 639 þann 1. jan. 2016. Þéttbýli er á Hólmavík og á Drangnesi við Steingrímsfjörð.

Árneshreppur er eitt afskekktasta sveitarfélag landsins, og búa þar 54 íbúar. Ekki er um eiginlegt þéttbýli að ræða. Trékyllisvík er miðstöð hreppsins og eru barnaskólinn á Finnbogastöðum, kirkjurnar í Árnesi, félagsheimilið í Trékyllisvík ásamt flestum bújörðum sem eru í ábúð í hreppnum staðsett þar. Í Norðurfirði er útibú frá Kaupfélagi Steingrímsfjarðar og Sparisjóði Strandamanna. Þar er einnig verbúð, aðstaða fyrir fiskvinnslu, gistiheimili og kaffihús. Á Djúpuvík var útgerðarstöð en í dag er þar rekin ferðaþjónusta og lítils háttar útgerð.

Mikil fólksfækkun hefur verið í sveitarfélögunum á Ströndum undanfarna áratugi og samkvæmt samantekt Byggðastofnunar hefur íbúum á Ströndum fækkað frá 20 til 50% á tímabilinu 1994-2011, mest í Árneshreppi.

Atvinnulíf

Atvinnulíf á Ströndum er eins og annars staðar á Vestfjörðum, einhæft og byggir mikið á sjávarútvegi og landbúnaði. Stærstu vinnustaðirnir eru fiskvinnslur en vöxtur er í ferðaþjónustu því svæðið dregur að sér þúsundir ferðamanna árlega.

Afhendingaröryggi rafmagns er hvað minnst á Vestfjörðum (Landsnet 2009). Þetta hefur talsverð neikvæð áhrif á rekstrarumhverfi fyrirtækja sem og óþægindi fyrir einstaklinga. Samfélagslegur kostnaður af þessu er umtalsverður, bæði vegna keyrslu varaafis með díselvélum og vegna straumleysis og truflana.

Ferðamennska og útivist

Strandir eru vaxandi ferðamannasvæði sem er fyrst og fremst sótt af göngufólki en einnig af hestamönnum og kajakræðurum. Vegurinn norður Strandir endar við Hvalá í Ófeigsfirði og er þar oft annað hvort upphafsstaður eða endastaður gönguferða. Göngu- og reiðleið er um Ófeigsfjarðarheiði á milli Ófeigsfjarðar og Skjaldfannar á Langadalsströnd.

Skv. skýrslu Rögnvaldar Guðmundssonar (2016) er áætlað að um 14 þúsund ferðamenn hafi komið í Árneshrepp árið 2015 og allt bendir til að þeir hafi verið um 20 þúsund árið 2016. Fjöldi ferðamanna er nokkuð breytilegur milli ára og spilar veðurfar þar stóran þátt. Fjöldi erlendra ferðamanna eykst jafnt með hverju ári en fjöldi innlendra ferðamanna sveiflast verulega með veðráttunni.

Í tengslum við mat á umhverfisáhrifum Hvalárvirkjunar var gerð viðtalskönnun meðal ferðamanna á svæðinu. Könnunin var gerð haustið 2015 af Rannsóknarmiðstöð ferðamála á Akureyri. Þar kemur fram að gera megir ráð fyrir að ferðamenn á svæðinu séu í meirihluta náttúruunnendur og margt bendi til að þeir hafi áhyggjur af hugsanlegum virkjunarframkvæmdum. Almennt virðast ferðaþjónar ekki líta á virkjun sem ógn en kalla fremur eftir bættum samgöngum þar sem takmarkað aðgengi hamli ferðaþjónustu á svæðinu.

Samkvæmt vefsíðu Ferðamálastofu hafa Hvalárgljúfur, Húsárfoss og Ófeigsfjörður miðlungs aðdráttarafl.

Samgöngur

Þjóðvegur nr. 643 Strandavegur liggur norður frá Steingrímsfirði til Norðurfjarðar. Strandavegur er ómalbikaður alveg frá Bjarnafjarðarhálsi og er ekki haldið opnum yfir háveturinn. Þjóðvegur nr. 649, Ófeigsfjarðarvegur, liggur frá Strandavegi við Mela í Trékyllisvík, um Ingólfsfjörð að göngubru yfir Hvalá í Ófeigsfirði. Vegurinn er einungis opin yfir sumartímann.

Á Gjögri er flugvöllur og yfir hávetrartímann er flugið eina samgönguæðin til og frá sveitinni.

2.8 Fyrirhugaðar framkvæmdir

Áformað er með byggingu Hvalárvirkjunar að virkja rennsli Hvalár, Rjúkanda og Eyvindarfjarðarár til raforkuframleiðslu. Gert er ráð fyrir að afl virkjunarinnar verði um 55 MW og orkuframleiðsla verði um 320 GWh á ári. Virkjunin felst í gerð þriggja miðlunarlóna á Ófeigsfjarðarheiði og virkjun á láglendi í Ófeigsfirði.

Vatnalautalón verður myndað með því að stífla Hvalá í Vatnalautum og veita Rjúkanda í Lónið. Í dag sameinast Rjúkandi og Hvalá á láglendi og renna til sjávar um Hvalárós. Frá Vatnalautalóni verður vatninu veitt að Hvalárlóni, sem verður myndað í Efra- og Neðra-Hvalárvatni með stíflu við Hvalá og ofan við Dagverðardalsá. Eyvindarfjarðarlón verður myndað með stíflu í útfalli Neðra-Eyvindarfjarðarvatns, þ.e. Eyvindarfjarðarár sem fellur í samnefndan fjörð. Vatni úr Eyvindarfjarðarlóni verður veitt um jarðgöng í Hvalárlón. Frá Hvalárlóni verður vatn leitt um aðrennslisgöng að stöðvarhúsi neðanjarðar og þaðan fer frárennsli um jarðgöng niður í ós Hvalár. Heildaflatarmál miðlunarlóna er áætlað um 13 km².

Aðkomugöng verða að stöðvarhúsi frá vinnusvæði ofan Hvalárfoss. Á vinnusvæðinu er gert ráð fyrir aðkomuhúsi fyrir stjórnherbergi, verkstæði, rými fyrir loftræsisamstæðu, vélageymslu ásamt svefnaðstöðu, eldhúsi, snyrtingu og setustofu fyrir um 8 starfsmenn sem koma tímabundið vegna viðhalds og viðgerða. Ekki er gert ráð fyrir fastri viðveru starfsmanna á svæðinu eða búsetu. Þar er einnig gert ráð fyrir tímabundnum starfsmannabúðum fyrir um 140 manns auk lagerbygginga og áhaldahúss á þessu svæði. Að framkvæmdum loknum verða búðirnar fjarlægðar. Á framkvæmdatíma er einnig gert ráð fyrir tímabundnum starfsmannabúðum fyrir um 60 manns auk lagerbygginga og áhaldahúss við Neðra-Hvalárvatn á Ófeigsfjarðarheiði. Búðirnar verða staðsettar nærri fyrirhuguðum mannvirkjum en að framkvæmdum loknum verða þær fjarlægðar.

Gert er ráð fyrir vinnuvegum um virkjunarsvæðið frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra-Hvalárvatni og þaðan að Neðra-Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um

25 km. Einnig er gert ráð fyrir endurbótum á veginum frá Trékyllisvík um Eyrarháls og Ingólfsfjörð í Ófeigsfjörð að Hvalá. Vegurinn verður að mestu í núverandi vegstæði en veglínán breytist á köflum, samtals um 11,5 km að lengd. Þá er gert ráð fyrir að göngu- og reiðleið sem liggur nú um Ófeigsfjarðarheiði milli Nyrðra- og Syðra-Vatnalautavatns færist suður fyrir fyrirhugað miðlunarlón (Vatnalautarlón).

Áætluð efnispörf framkvæmda innan virkjunarsvæðisins er tæpir 1.800 þús. m³ og um 100 þús. m³ til endurbóta á Ófeigsfjarðarvegi. Áætluð efnispörf í stíflur uppi á heiðinni er um 1.550 þús. m³. Gert er ráð fyrir að tæp 1.100 þús. m³ efnis sem fellur til vegna skurða- og gangagerðar og fæst úr lónstæðum verði nýtt til stíflugerðar en að umframefni verði sótt í námur á heiðinni. Efni úr neðri hluta ganga verður nýtt í endurbætur vega og framkvæmdir á neðra svæðinu. Þó er gert ráð fyrir að haugsetja þurfi um 130.000 m³ efnis á þessu svæði. Efnismagn fyllinga og skeringa vegna endurbóta á Ófeigsfjarðarvegi mun haldast í hendur. Annað efni sem ekki fæst á svæðinu verður sótt í opnar námur innan sveitarfélagsins skv. gildandi aðalskipulagi, svo sem við Gjögur.

Tengja þarf fyrirhugaða virkjun við raforkukerfi landsins. Í gildandi aðalskipulagi er gert ráð fyrir að línuleið frá virkjuninni verði um Húsárdal og suður Strandir. Áætlað er nú að línán verði lögð í jörðu um Ófeigsfjarðarheiði í Ísafjarðardjúp.

Þrátt fyrir að hönnun virkjunarinnar sé komin vel á veg eru ýmis atriði sem þarfnast frekari rannsókna áður en hægt er að ljúka við hönnun hennar og tengdra þátta. Gera þarf rannsóknir á bergi vegna veituganga áður en hægt er að hanna göngin og ákveða nákvæma legu þeirra. Það sama á við um stíflur og þar með umfang lóna. Einnig þarf að rannsaka jarðlög og nýtanlegt efni áður en hægt er að ákveða legu og umfang efnisnáma. Niðurstöður þessara rannsókna leggja grunn að ákvarðanatöku um framhald verkefnisins. Til að afla frekari gagna þarf að vera mögulegt að fara með rannsóknartæki inn á skipulagssvæðið, en það kallar á gerð deiliskipulags fyrir svæðið. Skilgreina þarf vinnuvegi að rannsóknarsvæðinu og lágmarks efnistöku vegna þeirra. Einnig þarf að gera ráð fyrir starfsmannaaðstöðu vegna rannsókna.

Ákveðið hefur því verið að vinna einungis deiliskipulag fyrir þær framkvæmdir sem þarf til að hægt verði að vinna að ofangreindum rannsóknum. Öðrum þáttum deiliskipulagsins, sem lýst er hér að ofan og kynntar voru í auglýstri skipulagslýsingu, er því frestað þar til nauðsynlegra upplýsinga hefur verið aflað. Gert ráð fyrir að gerð verði breyting á deiliskipulagi þessu þegar niðurstöður rannsókna liggja fyrir og ákvörðun hefur verið tekin um uppbyggingu virkjunarinnar. Þannig er hægt að vanda betur ákvarðanatöku um landnýtingu á svæðinu.

Þeir þættir sem deiliskipulag þetta tekur til eru:

- Vegir um virkjunarsvæðið
- Efnistökusvæði við Hvalárósa, í Hvalá og við Hvalárvatn
- Lóð fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði

Þessum þáttum framkvæmdarinnar er lýst nánar í köflum 2.8.1, 2.8.2 og 2.8.3, hér á eftir.

2.8.1 Vegir um virkjunarsvæðið

Gert er ráð fyrir vegum frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra-Hvalárvatni og þaðan að Neðra-Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um 25 km (mynd 2.14).

Um er að ræða um 6,2 km langan vinnuveg frá Þjóðveginum við Hvalárfoss að fyrirhugaðri Hvalárstíflu. Þar kvíslast vegurinn í tvær áttir, annars vegar er 11,9 km langur vinnuvegur að Rjúkanda og hins vegar 6,8 km langur vinnuvegur að fyrirhugaðri Eyvindarfjarðarstíflu.

Um 600 m ofan Hvalárfoss liggur vegurinn um brú yfir Hvalá. Gert er ráð fyrir einbreiðri stálbrú á steypum burðarbitum til endanna. Brúin verður um 22 m að lengd og tæpir 6 m breið í heild, en akstursbreidd verður 4,2 m. Burðarbitarnir verða á bökkum árinna og hafa því ekki áhrif á rennsli hennar.

Mynd 2.11 Brú sömu gerðar og sú sem notuð verður til að þvera Hvalá.

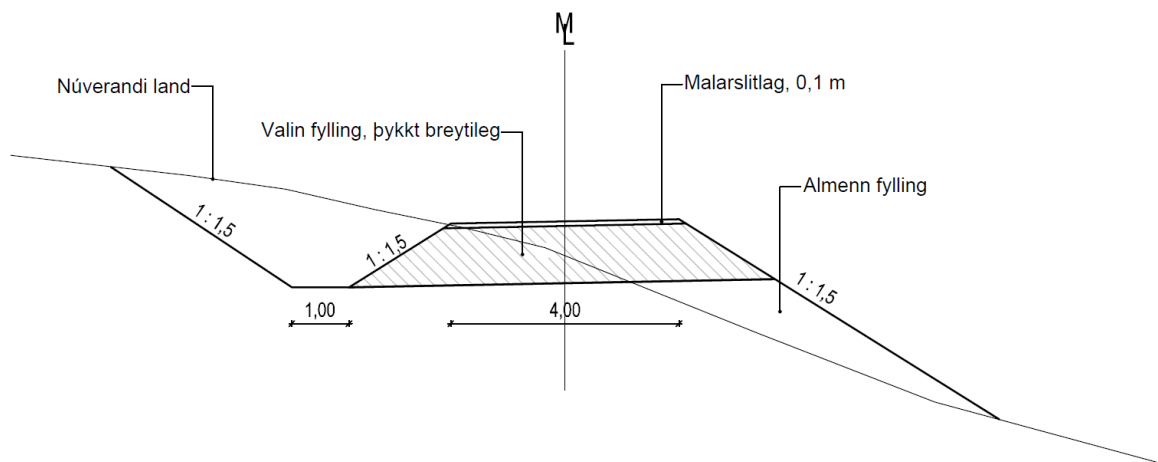

Mynd 2.12 Hvalá rétt neðan við fyrirhugað brúarstæði (EV 2015).

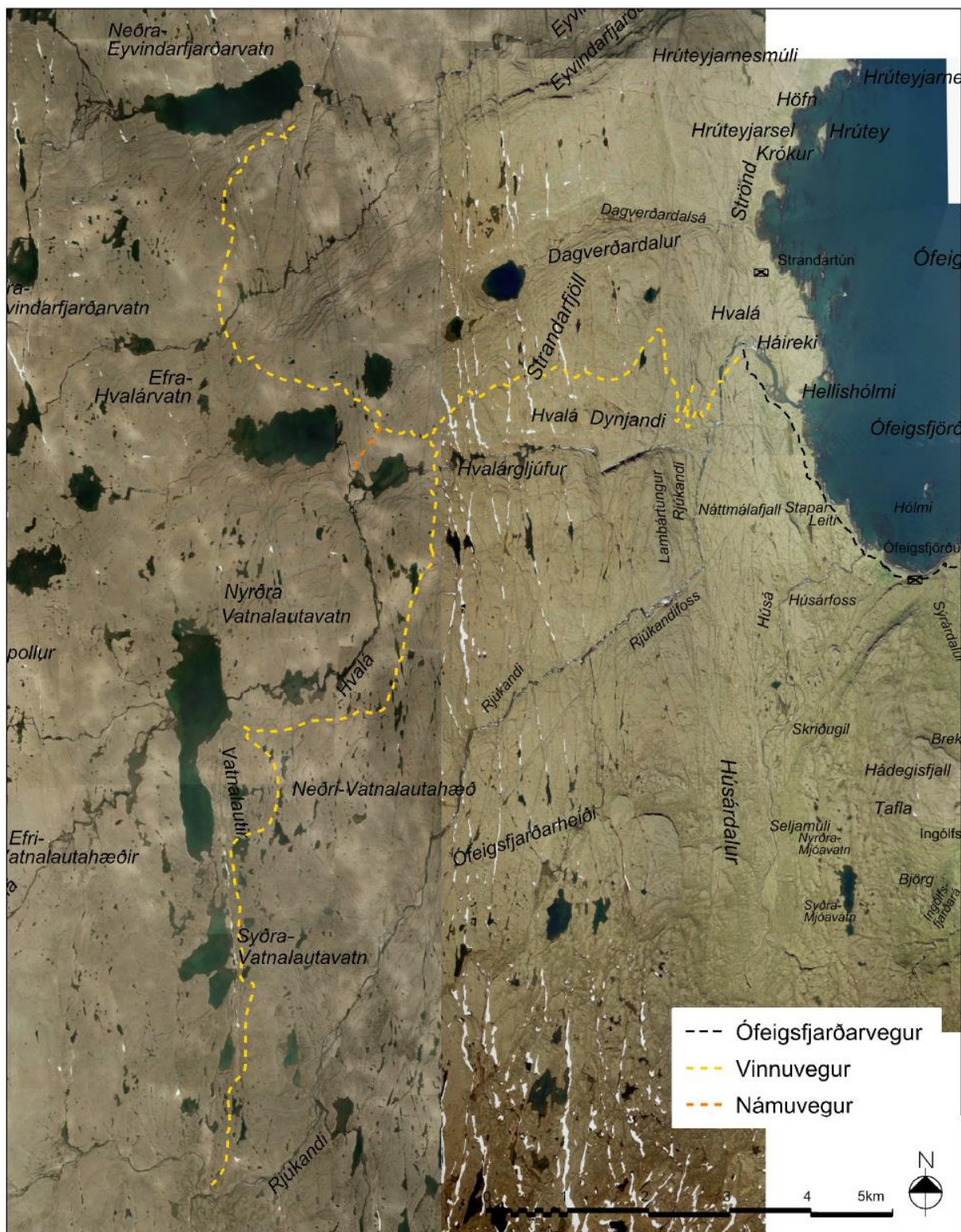
Aðkomuvegirnir verða nýttir til frekari rannsókna á fyrirhuguðu virkjunarsvæði Hvalárvirkjunar til að safna þeim gögnum sem þörf er á.

Gert er ráð fyrir að vegirnir verði 4 m breiðir með útskotum til mætinga, malaryfirborði og almennt í um það bil 0,5 til 1 m hæð yfir flötu landi og hannaðir þannig að þeir geti borið umferð þungavinnuvéla á seinni stigum framkvæmda. Þó verður leitast við að halda vegaframkvæmdum í lágmarki á þessu stigi, þ.e. einungis þannig að nauðsynleg tæki komist að rannsóknarsvæðum. Mynd 2.13 sýnir dæmigert þversnið fyrir vinnuveg þar sem vegagerð er nauðsynleg. Þar sem því verður viðkomið verður ekki um vegagerð að ræða, svo sem á flatlandi með góðum burði. Samhliða vegagerðinni verður hugað að frágangi svæðisins og öllu raski haldið í lágmarki. Áhersla verður einnig lögð á að raska ekki umhverfinu utan skilgreindra vinnuvega.

Gert er ráð fyrir að vinnuvegirnir geti nýst sem göngu- og reiðleiðir.

Mynd 2.13 Dæmigert þversnið vinnuvegar (Verkís).

Mynd 2.14 Yfirlit yfir vegagerð. Nýir vegir eru sýndir með gulum litum (loftmynd: Loftmyndir ehf.).

2.8.2 Efnistaka og haugsvæði

Gert er ráð fyrir þremur nýjum efnistökusvæðum í tengslum við gerð rannsóknarvega uppi á Ófeigsfjarðarheiði frá Hvalá.

Meginefnistökusvæðið verður við Hvalárósa (ES18). Einnig er gert ráð fyrir öðru efnistökusvæði vestan megin við Neðra-Hvalárvatn (ES19) sem eingöngu verður nýtt ef ekki fæst nægilegt efni úr

efnistökusvæði við Hvalárósa. Að auki er gert ráð fyrir litlu efnistökusvæði á eyri í Hvalá (ES20) við fyrirhugaðar starfsmannabúðir.

Svæði ES18 er að hluta gróið og við efnistöku verður unnið að frágangi samhliða nýtingu í samræmi við frágangsáætlun. Svarðlagi verður haldið aðskildu frá öðru efni svo nýta megi það við yfirborðsfrágang. Lögð verður áhersla á að líkja eftir núverandi landhæð og landformum og aðlaga að óröskuðu landi við jaðra svæðisins. Markmiðið er að yfirbragð svæðisins eftir frágang, þegar gróðurþekja hefur náð sér á strik, verði áþekkt því sem nú er. Þegar jarðgöng virkjunarinnar verða gerð verður umframefni haugsett í þessari námu.

Á svæði ES19 eru ógrónar áreyrar í ofanverðu Neðra-Hvalárvatni við inntak úr Hvalá og Efra-Hvalárvatni. Svæðið er innan lónsstæðis Hvalárlóns skv. gildandi aðalskipulagi sem og afmörkun lónsins skv. nýrri hönnunargögnum. Komi til notkunar þessa svæðis, og fallið frá frekari virkjunarframkvæmdum, er gert ráð fyrir að gengið verði frá námunni þannig að hún falli sem best að lögun vatnsins og verði jafnvel hluti þess.

Svæði ES20 er á eyri í Hvalá, rúmum kílómetra ofan við Hvalárfoss. Aðeins er gert ráð fyrir að nýta neðri hluta eyrarinnar, en hann er lítt- eða ógróinn og vísar að fyrirhuguðu svæði fyrir starfsmannabúðir. Gengið verður frá svæðinu þannig að form eyrarinnar verði sem líkast því sem fyrir var, þó þannig að eyrin minnki sem efnistöku nemur.

Annað efni sem ekki fæst úr þessum námum verður sótt í opnar námur innan sveitarfélagsins skv. gildandi aðalskipulagi, s.s. námur við Gjögur, sbr. umfjöllun í greinargerð gildandi skipulags.

Mynd 2.15 Staðsetning námu ES18 við ósa Hvalár og ES19 við Neðra-Hvalárvatn og ES20 í Hvalá (Loftmynd: Loftmyndir ehf.).

Mynd 2.16 Efnistökusvæði ES18 við Hvalárós (EV 2015).

Mynd 2.17 Efnistökusvæði ES19 ofan Neðra-Hvalárvatns. Eyrarnar eru fremst á myndinni en Neðra-Hvalárvatn er fjær (GGM 2015).

Mynd 2.18 Séð að efri hluta eyrarinnar í Hvalá, svæði ES20. Starfsmannabúðirnar verða handa árinna, fyrir miðri myndinni (Finnur Ingimarsson 2016).

2.8.3 Starfsmannabúðir

Við vegaframkvæmdir er gert ráð fyrir tímabundnum starfsmannabúðum fyrir allt að 30 manns. Einnig er gert ráð fyrir lágmarks athafnasvæði fyrir bílastæði, vinnuvélar og olíubíl. Ef ekki kemur til frekari virkjunarframkvæmda verða öll mannvirki fjarlægð og gengið frá vinnusvæðum. Ef haldið verður áfram með verkefnið verður svæðið stækkað fyrir þá starfsemi sem lýst er í kafla 2.8. Að þeim framkvæmdum loknum verða starfsmannabúðirnar fjarlægðar.

Mynd 2.19 Lóð fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði (Loftmynd: Loftmyndir ehf.).

Mynd 2.20 Starfsmannabúðir verða staðsettar á stallinum ofan við ána, fyrir miðri myndinni (Verkís).

3 Umhverfisskýrsla

Umhverfisskýrslan er unnin skv. lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006.

Helstu áhrif af völdum deiliskipulagstillögunnar verða vegna vegagerðar annars vegar og efnistöku hins vegar. Í gildandi aðalskipulagi er gert ráð fyrir rannsóknarvegum frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra-Hvalárvatni og þaðan að Neðra-Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um 25 km. Svæðið er óraskað og fellur að megninu til undir óbyggð víðerni en í aðalskipulagi er það innan virkjunarsvæðis og skilgreint sem óbyggt land. Þá er gert ráð fyrir nýjum efnistökusvæðum í tengslum við gerð rannsóknarveganna um Ófeigsfjarðarheiðina. Tvö þeirra eru staðsett á láglandi við Hvalárósa (ES18) og á eyri í Hvalá (ES20) og eitt er staðsett vestan megin við Neðra-Hvalárvatn (ES19). Efnistökusvæði ES20 verður eingöngu nýtt ef ekki fæst nægilegt efni úr efnistökusvæði við Hvalárósa. Einnig er gert ráð fyrir lóð fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði ofan Hvalár neðan Strandarfjalla.

Þeir umhverfispættir sem helst gætu orðið fyrir áhrifum vegna deiliskipulagsgerðarinnar eru vatnafar, jarðmyndanir, gróður, útivist og tómstundir, ferðamennska, samgöngur, landnotkun, menningarminjar, óbyggð víðerni, ásynd lands og menningarlandslag. Umhverfisskýrslan byggir á fyrirbyggjandi gögnum sem aflað var vegna vinnu við matsskýrslu fyrir fyrirhugaða framkvæmd við Hvalárvirkjun.

3.1 Áhrifapættir

Í kafla 4 er fjallað um einstaka þætti deiliskipulagsins. Í hönnunar- og matsferlinu hafa áherslur og umfang fyrirhugaðra framkvæmda breyst lítillega og ákveðnir þættir, sem ekki lágu fyrir við gerð gildandi aðalskipulags, hafa verið nánar útfærðir. Matsskýrsla Hvalárvirkjunar var lögð fram haustið 2016 og gaf Skipulagsstofnun út álit sitt þann 3. apríl 2017. Í skipulags- og matslýsingu var fjallað um nokkra áhrifapætti en umfang skipulagsins hefur breyst, sbr. kafla 1.3.1. Einungis er því fjallað um þá áhrifapætti sem felast í þessu deiliskipulagi og líklegir eru til að hafa áhrif á umhverfið (tafla 3.1). Áhersla er lögð á að meta áhrif þeirra heildstætt, þ.e. að tekið verði tillit til allra þeirra umhverfis- og áhrifapátta sem skipt geta máli við matið.

Tafla 3.1 Áhrifapættir sem teknir eru til skoðunar í umhverfismati deiliskipulagstillögu.

Áhrifapættir
Vegir um Ófeigsfjarðarheiði
Efnistaka
Lóð fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði

3.2 Umhverfispættir

Umhverfispættir eru þeir þættir sem taldir eru geta orðið fyrir áhrifum við framfylgd skipulagsáætlunar. Í upphafi er kannað hvaða þætti er nauðsynlegt að skoða m.t.t. umhverfisáhrifa. Við val á umhverfispáttum sem lagðir eru til grundvallar við umhverfismat áætlunarinnar er tekið tillit til umhverfisaðstæðna á skipulagssvæðinu.

Þeir umhverfispættir sem voru lagðir til grundvallar umhverfismatinu og teljast líklegir til þess að verða fyrir jákvæðum eða neikvæðum áhrifum við umhverfismat áætlunarinnar eru tilgreindir í töflu 3.2.

Tafla 3.2 Umhverfispættir sem lagðir eru til grundvallar umhverfismati.

Umhverfispættir	Skýring
Náttúrufarslegir þættir	
Vatnafar Jarðmyndanir Gróður Fuglalíf Vatnalíf	Vegna rasks og umfangs efnistöku og vegagerðar.
Hagrænir og félagslegir þættir	
Útivist og tómstundir Ferðamennska Samgöngur Landnotkun	Vegna hugsanlegra áhrifa vegagerðar á bættar samgöngur, útivist og upplifun ferðamanna.
Náttúru- og menningarminjar	
Menningarminjar	Vegna rasks.
Landslag	
Óbyggð víðerni Ásýnd lands Menningarlandslag	Vegna skerðingar og fyrirsjáanlegrar breyttrar ásýndar að framkvæmdum loknum.

3.3 Viðmið og vægi áhrifa

Áhrif áætlaða á tiltekna umhverfispætti eru metin með samanburði fyrirfram gefinna umhverfisviðmiða og grunnástands umhverfisins. Umhverfisviðmið og vísar, sem notuð eru sem mælikvarði til að meta einkenni og vægi þeirra áhrifa sem deiliskipulagið hefur í för með sér, eru sýnd í töflu 3.3.

Tafla 3.3 Umhverfisviðmið og vísar.

Umhverfispáttur	Viðmiðunarskjöl	Vísar
Náttúrufarslegir þættir		
Vatnafar	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020. Lög um náttúrvernd nr. 60/2013.	Vatnsgæði Rennsli Mengun
Jarðmyndanir	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Lög nr. 60/2013 um náttúruvernd, 61. grein. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020.	Náttúruminjar Röskun Fágæti landslags
Gróður	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Lög um náttúrvernd nr. 60/2013. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020.	Gróðurfar Röskun Fágæti landslags

<i>Umhverfispáttur</i>	<i>Viðmiðunarskjöl</i>	<i>Vísar</i>
Hagrænir og félagslegir þættir		
Útivist og tómstundir	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020.	Aðgengi að útivist og náttúru Röskun á náttúru
Ferðamennska	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020. Landsskipulagsstefna 2015-2026.	Ferðamannafjöldi Viðhorfskannanir
Samgöngur	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Samgönguáætlun. Landsskipulagsstefna 2015-2026.	Umferð Vegagerð Vegflokkun Aðgengi að útivist og náttúru
Landnotkun	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Skipulagslög nr. 123/2010. Skipulagsreglugerð nr. 90/2013.	Nýtingarsaga Stefna um landnotkun Takmarkanir á landnotkun
Náttúru- og menningarminjar		
Menningarminjar	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Menningarstefna í mannvirkjagerð.	Fornleifaskráning
Landslag		
Óbyggð víðerni	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020. Lög nr. 60/2013 um náttúruvernd.	Röskun/skerðing Víðerni Fágæti landslags Landslagsheild Viðhorfskannanir
Ásýnd lands	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Lög um náttúruvernd nr. 60/2013. Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020. Menningarstefna í mannvirkjagerð.	Landslagsheildir Ásýnd Röskun Fágæti landslags
Menningarlandslag	Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025. Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Menningarstefna í mannvirkjagerð. Þingsályktun um verndun búsetu- og menningarlandslags í Árneshreppi.	Röskun Fornleifaskráning

3.4 Samanburður valkosta

Skoðuð hafa verið áhrif tveggja valkosta, þ.e. fyrirhuguð deiliskipulag og það að aðhafast ekkert. Áhrifin eru metin með tilliti til þeirra viðmiða og vísa sem fjallað var um í kaflanum að framan en einnig hefur samræmi við meginstefnu gildandi aðalskipulags og aðrar áætlanir vægi. Í matinu er jafnframt litið til niðurstaðna umhverfismats gildandi aðalskipulags.

Matstafla umhverfisáhrifa er sýnd í viðauka I. Þar eru metin áhrif einstakra þátta deiliskipulagsins á tiltekna umhverfispætti. Samantekt umhverfisáhrifa er birt í köflum 3.4.1 - 3.4.4 og 3.5.

3.4.1 Náttúrufarslegir þættir

Vegaframkvæmdir munu raska jarðlögum og gróðurlendi en hafa fremur takmörkuð áhrif á vatnafar. Efnistaka getur haft neikvæð áhrif á vatnagæði, einkum á framkvæmdatíma. Efnistakan mun einnig raska jarðlögum og gróðurlendi en það verður mjög staðbundið. Áhrif starfsmannabúða verða að mestu bundin við röskun á gróðri á mjög afmörkuðu svæði. Áhrif á fuglalíf og lífríki í vötnum verða óveruleg og bundin við framkvæmdatímann.

Áhrif deiliskipulagsins á náttúrufarslega þætti verða óveruleg þar sem þau eru ekki umfangsmikil. Áhrif á jarðmyndanir og gróður verða varanleg en áhrif á vatnafar verða tímabundin.

Engin áhrif verða á náttúrufarslega þætti ef ekkert verður aðhafst.

3.4.2 Hagrænir og félagslegir þættir

Ferðir fólks um Ófeigsfjarðarheiði eru mjög fátíðar í dag. Vegirnir munu auka aðgengi að heiðinni og geta áhrifin á útivist og samgöngur því verið jákvæð. Mögulegt er að þeir geti einnig nýst í ferðapjónustu og hafi ekki neikvæð áhrif á hana. Framkvæmdir geta þó haft áhrif á upplifun útivistarfólks og ferðamanna vegna breyttrar ásýndar. Deiliskipulagið breytir áður óbyggðu landi og hefur því áhrif á þróunarmöguleika svæðisins.

Áhrif deiliskipulagsins á hagræna og félagslega þætti verða jákvæð en eru einnig óviss. Áhrifin verða varanleg.

3.4.3 Náttúru- og menningarminjar

Ekki er talið að deiliskipulagið komi til með að hafa varanleg áhrif á náttúru- og menningarminjar á svæðinu. Efnistaka, vinnuvegir og starfsmannabúðir munu ekki raska vistkerfum eða jarðminjum sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd.

3.4.4 Landslag

Deiliskipulagið mun hafa neikvæð áhrif á landslag og náttúru og þar með skerða sérkenni svæðisins að einhverju leyti. Óbyggð víðerni munu skerðast (mynd 2.1). Framkvæmdirnar munu einnig hafa neikvæð áhrif á ásýnd landsins en áhrif efnistöku á ásýnd verða að mestu tímabundin. Áhrif vinnubúða á ásýnd verða neikvæð en tímabundin. Áhrif framkvæmda á menningarlandslag verða óveruleg.

Áhrif deiliskipulagsins á landslag verða neikvæð og varanleg. Engin áhrif verða á landslag ef ekkert verður aðhafst.

3.5 Niðurstaða umhverfismats

Deiliskipulagið mun hafa áhrif á náttúrufarslega, hagræna og félagslega þætti sem og landslag en takmörkuð áhrif á menningarminjar og menningarlandslag. Mestu áhrifin verða vegna vegagerðar, nokkur af efnistöku en minnst vegna tímabundinna starfsmannabúða.

Deiliskipulagið hefur fremur jákvæð áhrif á hagræna- og félagslega þætti og getur aukið aðgengi að útivistarsvæðum. Óvissa er um áhrif deiliskipulagsins á aðra landnotkun en ekki er líklegt að hún takmarki möguleika á stofnun þjóðgarðs á svæðinu.

Áhrif á náttúrufarslega þætti verða fremur takmörkuð vegna umfangs framkvæmda.

Mestu neikvæðu áhrif skipulagsins verða á ásýnd svæðisins og óbyggð víðerni. Með því að fella framkvæmdir vel að landslaginu og vanda allan frágang má lágmarka neikvæð áhrif á ásýnd svæðisins. Skerðing óbyggðra víðerna er ekki afturkræf en framkvæmdirnar eru þó ekki taldar hafa óásættanleg áhrif á upplifun á svæðinu.

Deiliskipulagið er metið ásættanlegt m.t.t. umhverfisáhrifa. Mikilvægt er þó að lágmarka neikvæð áhrif með mótvægisáðgerðum og vakta áhrifin, svo sem á lífríki og upplifun almennings á svæðinu.

4 Deiliskipulagstillaga

Skipulagssvæðið er 13,4 km² að stærð og er í Ófeigsfirði og á Ófeigsfjarðarheiði í Árneshreppi. Deiliskipulagið tekur til hluta fyrirhugaðs virkjunarsvæðis Hvalár, þ.e. til lóðar fyrir starfsmannabúðir og vinnusvæði, vinnuvega frá Ófeigsfjarðarvegi upp á Ófeigsfjarðarheiði og efnistöku.

4.1 Lóð og byggingarreitur

Gert er ráð fyrir 5,8 ha lóð fyrir tímabundnar starfsmannabúðir og vinnusvæði við Hvalá neðan Strandarfjalla. Innan byggingarreits er heimilt að reisa einn eða fleiri skála fyrir svefnaðstöðu fyrir allt að 30 manns, hreinlætisaðstöðu, mótuneyti, geymslu og skrifstofu. Samanlögð stærð bygginga má vera allt að 400 m² og hámarks mænishæð 7 m². Byggingar skulu staðsettar þannig að þær falli sem best að landslagi og landmótun skal haldið í lágmarki. Jafnframt skal efni, form og litaval bygginga falla vel að landslagi og umhverfi.

Á lóðinni er einnig er gert ráð fyrir lagersvæði og lágmarks athafnasvæði fyrir bílastæði, vinnuvélar og olíubíl. Aðkomuleiðir og fjöldi bílastæða á lóðinni skulu sýnd á afstöðumynd aðaluppdráttar skv. grein 4.3.1 í byggingarreglugerð nr. 112/2012. Bílastæði eru ekki sýnd á skipulagsuppdrætti, en þau skulu staðsett sem næst byggingum þannig að raski verði haldið í lágmarki.

Ekki er gert ráð fyrir borplönum eða vinnusvæðum utan lóðar, að undanskilinni efnistöku á efnistökusvæðum, sbr. kafla 4.4.

Lóðin er í meira en 10 m fjarlægð frá Hvalá og byggingarreitur er í meira en 50 m fjarlægð frá ánni. Starfsmannabúðir og vinnusvæði skulu staðsett þannig að öryggi starfsmanna m.t.t. náttúruvár verði tryggt. Einnig skal taka mið af hugsanlegu fyrirkomulagi á lóðinni ef til frekari uppbyggingar kemur. Tryggja skal að starfsemi raski ekki vistkerfum eða jarðminjum sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Tryggja skal að framkvæmdir raski ekki vistgerðum með hátt eða mjög hátt verndargildi. Lóð og byggingarreitur eru rúm þannig að mögulegt verði að staðsetja mannvirki m.t.t. þessara þátta.

Ef fallið verður frá virkjunaráformum falla lóð, byggingarreitur og tilheyrandi heimildir niður einu ári eftir að rannsóknum lýkur. Öll mannvirki skulu fjarlægð og gengið frá vinnusvæðum, í samræmi við skipulagsákvæði í kafla 4.7, innan þess tíma.

Ef til virkjunarframkvæmda kemur verður svæðið stækkað fyrir þá starfsemi sem lýst er í matslýsingu fyrir Hvalárvirkjun, í breytingu á deiliskipulagi þessu. Að þeim framkvæmdum loknum skulu starfsmannabúðirnar fjarlægðar og gengið frá stæði þeirra.

Ganga skal um skipulagssvæðið með það í huga að um tímabundna landnotkun er að ræða, sbr. kafla 4.7.1 um starfsmannabúðir.

Vinnubúðir eru starfsleyfisskyldar skv. reglugerð um hollustuhætti nr. 941/2002. Eldhúsaðstaða skal vera skv. lögum um matvæli nr. 93/1995 og reglugerð nr. 106/2010. Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða veitir starfsleyfi skv. lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998. Frágangsáætlun skal liggja fyrir áður en framkvæmdaleyfi er veitt.

4.2 Veitur og úrgangur

Rafmagn fyrir vinnubúðir og starfsaðstöðu skal fengið frá ljósavél innan byggingarreits. Ekki er því gert ráð fyrir að leggja rafstreng að lóðinni.

Neysluvatn verður fengið úr lækjum í hlíðinni ofan lóðarinnar og skal vera í samræmi við reglugerð um neysluvatn nr. 536/2001. Fráveita skal leidd í rotþró í samræmi við reglugerð um fráveitur nr. 798/1999 og skólp og kröfur heilbrigðiseftirlits Vestfjarða. Rotþró skal staðsett innan lóðar þar sem hún veldur minnstu raski og aðgengi að losun er gott, en staðsetning sem sýnd er á uppdrætti er leiðbeinandi. Tryggja skal að mengun frá starfseminni geti ekki borist í jarðveg eða vötn. Þetta á bæði við á framkvæmdatíma og þegar vinnubúðirnar verða fjarlægðar. Vatnsveita og fráveita skulu fjarlægð áður en heimild lóðar fellur niður ef fallið verður frá virkjunaráformum.

Meðhöndlun og frágangur úrgangs/sorps frá starfseminni skal samræmast kröfum í reglugerð nr. 737/2003 um meðhöndlun úrgangs.

4.3 Vegir

Gert er ráð fyrir vegum frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra-Hvalárvatni og þaðan að Neðra-Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um 25 km. Einnig er gert ráð fyrir vegi að námu ES19 við Neðra Hvalárvatn. Aðeins er um malarvegi að ræða. Ekki er gert ráð fyrir neinum borplönum eða sambærilegum framkvæmdum utan vega. Gert er ráð fyrir að vinnuvegirnir geti einnig nýst sem göngu- og reiðleiðir.

Um er að ræða um 6,2 km langan vinnuveg frá Þjóðveginum við Hvalárfoss að fyrirhugaðri Hvalárstíflu. Þar kvíslast vegurinn í tvær áttir, annars vegar er gert ráð fyrir 11,9 km löngum vinnuvegi að Rjúkanda og hins vegar 6,8 km löngum vinnuvegi að fyrirhugaðri Eyvindarfjarðarstíflu. Gert er ráð fyrir að vegurinn verði 4 m breiður með útskotum til mætinga. Um 600 m ofan Hvalárfoss liggur vegurinn um nýja brú yfir Hvalá. Gert er ráð fyrir einbreiðri stálbrú á steiptum burðarbitum til endanna. Brúin verður um 22 m að lengd og tæplega 6 m breið í heild, en akstursbreidd verður 4,2 m. Burðarbitarnir skulu vera á bökkum árinna þannig að þeir hafi ekki áhrif á rennsli hennar. Þar sem vegurinn þverar læk eða ár skal tryggt með viðeigandi aðgerðum að rennsli breytist sem minnst.

Huga skal að því að sýnileiki vega verði eins lítill og kostur er, þetta á bæði við um veglínu upp Strandarfjöll og á heiðinni. Vegir skulu vera eins lítið uppbyggðir og kostur er og falla vel að landslagi þannig að þeir hafi sem minnst áhrif á víðernin. Leitast skal við að móta hugsanlega vegfláa sem líkast aðliggjandi landslagi bæði hvað varðar form og áferð. Valin skal sú lausn sem veldur minnstu raski m.t.t. gróðurs, jarðmyndana, ásyndar og möguleikum til aðlögunar. Um frágang vegfláa er vísað til kafla 4.7.3.

Öll ummerki eftir aðkomuveg að námu ES19 skulu afmáð, sbr. kafla 4.7.3. Þurfi vinnutæki að fara um óbrotið land skal það gert í þurrviðri og leiðin valin með það í huga að valda sem minnstum skaða á náttúrunni, s.s. á klöppum eða eyrum. Skýlt er að afmá öll ummerki eftir tæki utan vegstæða.

Tryggja skal að vinnuvegir raski ekki vistkerfum eða jarðminjum sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Tryggja skal að framkvæmdir raski ekki vistgerðum með hátt eða mjög hátt verndargildi.

Í fyrstu eru vegirnir ætlaðir fyrir aðkomu tækja til rannsókna á fyrirhuguðu virkjunarsvæði Hvalárvirkjunar. Leitast skal við að halda vegaframkvæmdum í lágmarki á þessu stigi, þ.e. einungis þannig að nauðsynleg tæki komist að rannsóknarsvæðum. Samhliða vegagerðinni skal hugað að frágangi svæðisins og öllu raski haldið í lágmarki.

Komi til virkjunarframkvæmda skulu vegirnir nýttir sem aðkomuvegir að lónum og stíflum. Ef fallið verður frá virkjunaráformum skal ganga þannig frá vegum að tryggt verði að þeir verði ekki færir vélknúnum ökutækjum. Heimilt er að fjarlægja brúna ef ekki kemur til virkjunar. Við framkvæmdir skal það haft í huga að leiðir kunna að breytast í gönguleiðir eða verða fjarlægðar.

Tafla 4.1 Vinnuvegir

Aðkoma	Staðsetning	Tenging við aðra vegi	Lengd	Skýringar
Aðkoma að Neðra Hvalárvatni í 325 m hæð á Ófeigsfjarðarheiði.	Vinnuvegurinn liggur frá Þjóðveginum við Hvalárfoss uppá Strandarfjöll að fyrirhugaðri Hvalárstíflu norðaustanmegin við Neðra Hvalárvatn.	Fyrirhugaður vinnuvegur tengist Ófeigsfjarðarvegi við Hvalárfoss.	6,2 km.	Vegurinn liggur í 25 m hæð frá Ófeigsfjarðarvegi við Hvalárfoss, upp hlíðina á Strandarfjöll og endar við fyrirhugaða Hvalárstíflu í 325 m hæð þar sem hann kvíslast í tvær áttir. Um 600 m ofan Hvalárfoss liggur

Aðkoma	Staðsetning	Tenging við aðra vegi	Lengd	Skýringar
				vegurinn um brú yfir Hvalá. Neðsti hluti vegarins liggur um mýrardrög, mólendi og mosaþekju en gróðurþekja er gisnari eftir því sem ofar dregur. Í hlíðinni eru þó bollar með mólendisgróðri. Ekkert votlendi er á leiðinni.
Aðkoma að Rjúkanda í 345 m hæð á Ófeigsfjarðarheiði.	Vinnuvegurinn liggur frá fyrirhugaðri Hvalárstíflu í suðurátt að Rjúkanda á Ófeigsfjarðarheiði.	Vinnuvegurinn tengist fyrirhuguðum vinnuvegi sem liggur frá Hvalárstíflu að Ófeigsfjarðarvegi.	11,9 km	Vegurinn liggur frá fyrirhugaðri Hvalárstíflu í 325 m hæð, yfir Hvalárgljúfur að Nyrðra-Vatnalautavatni í 355 m hæð og þaðan um Vatnalautir að Rjúkanda í 345 m hæð. Vegurinn liggur um gróðursnautt og hrjóstrugt land.
Aðkoma að Neðra Eyvindarfjarðarvatni í 325 m hæð á Ófeigsfjarðarheiði.	Vinnuvegurinn liggur frá fyrirhugaðri Hvalárstíflu í norðvesturátt að Eyvindarfjarðarstíflu á Ófeigsfjarðarheiði	Vinnuvegurinn tengist fyrirhuguðum vinnuvegi sem liggur frá Hvalárstíflu að Ófeigsfjarðarvegi.	6,8 km	Vegurinn liggur frá fyrirhugaðri Hvalárstíflu í 325 m hæð yfir Hvalárgljúfur og um heiðina að Eyvindarfjarðarstíflu í 325 m hæð. Hæst liggur vegurinn í um 380 m hæð. Vegurinn liggur um gróðursnautt og hrjóstrugt land.
Aðkoma að námu ES19 við Neðra Hvalárvatn.	Tímabundinn aðkomuvegur sem liggur frá fyrirhuguðum vinnuvegi að Neðra Eyvindarfjarðarvatni.	Aðkomuvegurinn tengist fyrirhuguðum vinnuvegi sem liggur að Neðra Eyvindarfjarðarvatni.	0,65 km	Vegurinn er innan lónstæðis Hvalárlóns skv. gildandi aðalskipulagi og fyrirbyggjandi hönnunargögnum. Landið er gróðursnautt og hrjóstrugt.

4.4 Efnistaka

Gert ráð fyrir þremur nýjum efnistökusvæðum í tengslum við vegagerð og uppbyggingu starfsmannabúða (tafla 4.2 Efnistökusvæði). Efnistökusvæði ES20 verður eingöngu nýtt ef ekki fæst nægilegt efni úr efnistökusvæði við Hvalárosa. Efni skal ekki tekið innan vistkerfa eða jarðminja sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd. Tryggja skal að efnistaka raski ekki slíkum minjum eða vistgerðum með hátt eða mjög hátt verndargildi.

Við efnistöku í námu ES20 við árfarveg skal leitast við að valda sem minnstri röskun á rennsli árinna og tryggja að vinnsluefni berist ekki í rennslisvatnið.

Frágangsaætlun skal liggja fyrir áður en framkvæmdaleyfi er veitt fyrir efnistöku. Um frágang efnistökusvæða er vísað til kafla 4.7.2.

Annað efni sem ekki fæst úr þessum námum skal sótt í opnar námur innan sveitarfélagsins skv. gildandi aðalskipulagi, s.s. námum við Gjögur, sbr. umfjöllun í greinargerð gildandi skipulags.

Öll efnistaka er háð framkvæmdaleyfi sveitarstjórnar skv. skipulagslögum nr. 123/2010. Að auki er efnistaka, sem getur haft áhrif á lífríki í ám og vötnum, háð leyfi Fiskistofu skv. lögum um lax- og silungsveiði nr. 61/2006.

Tafla 4.2 Efnistökusvæði

Nr.	Náma	Jörð	Gerð	Umfang		Ákvæði
				m ²	m ³	
ES18	Hvalarósar	Ófeigsfjörður	Ársetsnáma og haugsetning	90.000	63.000	Opin á framkvæmdatíma Hvalárvirkjunar. Heimilt að haugsetja jafn mikið efni og er tekið, og það nýtt til landmótunar og frágangs námunnar. Unnið að frágangi samhliða nýtingu í samræmi við frágangsaætlun.
ES19	Hvalarlón	Ófeigsfjörður	Ársetsnáma	77.000	100.000	Efnistaka innan lónstæðis, skv. gildandi aðalskipulagi, vegna vegagerðar á Ófeigsfjarðarheiði. Unnið að frágangi samhliða nýtingu í samræmi við frágangsaætlun.
ES20	Hvalá	Ófeigsfjörður	Ársetsnáma	5.500	5.000	Efnistaka vegna vegagerðar á Ófeigsfjarðarheiði. Aðeins nýtt ef ekki fæst nægt efni í námu ES18. Unnið að frágangi samhliða nýtingu í samræmi við frágangsaætlun.

4.5 Gönguleiðir

Vinnuvegurinn sem liggur í átt að Rjúkanda þverar gönguleiðina yfir Ófeigsfjarðarheiði. Ekki er gert ráð fyrir að gönguleiðinni verði breytt. Tryggja skal örugga leið yfir veginn og að framkvæmdir á svæðinu hindri ekki för fólks um gönguleiðina.

4.6 Menningarminjar

Þrjár fornleifar eru skráðar innan skipulagssvæðisins. Um er að ræða vöð neðst í Hvalá, þ.e. *Neðstavað ST-024:030*, *Miðvað ST-024:031* og *Efstavað ST-024:032*. Einnig eru nokkrar vörður milli Vatnalautavatna (1784:001 - 007). Vörðurnar eru allar utan skipulagssvæðisins og í minnst 200 m fjarlægð frá nýjum vegi, en núverandi gönguleið yfir Ófeigsfjarðarheiði tengist þeim.

Tryggja skal að skráðar forleifar verði ekki fyrir raski. Friðhelgað svæði umhverfis fornleifar er 15 metrar skv. 22. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012.

Fornminjum, sbr. 3. mgr. 3. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012, má enginn spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Ef fornminjar sem ekki hafa verið skráðar finnast við framkvæmd á svæðinu skal stöðva hana án tafar og tilkynna til Minjastofnunar Íslands, í samræmi við 24. gr. sömu laga. Óheimilt er að halda framkvæmd áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar.

4.7 Frágangur raskaðra svæða

Ganga skal um skipulagssvæðið með það í huga að um tímabundna landnotkun kann að vera að ræða. Við val á fyrirkomulagi og staðsetningu mannvirkja skal áhersla lögð á að valda sem minnstu raski og hugað að möguleikum á endurheimt landsins.

Ef fallið verður frá virkjunaráformum skulu mannvirki fjarlægð og gengið frá svæðum í samræmi við kafla 4.7.1, 4.7.2 og 4.7.3 innan eins árs frá því að rannsóknnum lýkur.

Einungis skal nýta grenndargróður við uppgræðslu og frágang raskaðra svæða. Svarðlag á grónum svæðum sem raskast skal varðveitt þannig að það skemmist ekki og nýtt aftur til frágangs á sama svæði. Öll notkun aðfluttra tegunda er óheimil.

4.7.1 Starfmannabúðir

Stæði mannvirkja, vinnusvæði og bílastæði skulu löguð að aðliggjandi landslagi og grædd grenndargróðri. Líkja skal eftir núverandi landhæð og landformum og aðlaga að óröskuðu landi við jaðra svæðisins. Markmiðið er að yfirbragð svæðisins eftir frágang verði áþekkt því sem nú er, þegar gróðurþekja hefur náð sér á strik.

4.7.2 Námur

Námusvæði ES18 er að hluta gróið og einkennist gróðurþekja svæðisins af rýru mólendi og mosavöxnu. Taka skal mið af grenndargróðri við uppgræðslu svæðisins. Svarðlagi skal haldið aðskildu frá öðru efni svo nýta megi það við yfirborðsfrágang. Tryggja skal að svarðlagið haldist óskemmt þar til það er nýtt til frágangs. Líkja skal eftir núverandi landhæð og landformum og aðlaga að óröskuðu landi við jaðra svæðisins. Yfirborðsfrágangur skal vera með þeim hætti að efsta lagið er jafnað og þakið blöndu úr svarðlagi en einnig með sáningu þar sem þess er þörf. Markmiðið er að yfirbragð svæðisins eftir frágang verði áþekkt því sem nú er, þegar gróðurþekja hefur náð sér á strik.

Námusvæði ES19 er ógrónar áreyrar í ofanverðu Neðra-Hvalárvatni við inntak úr Hvalá og Efra-Hvalárvatni. Svæðið er innan lónsstæðis Hvalárlóns skv. gildandi aðalskipulagi sem og afmörkun lónsins skv. nýrri hönnunargögnum. Komi til notkunar þessa svæðis, en að fallið verði frá virkjunarframkvæmdum, skal gengið þannig frá námunni að hún falli sem best að lögun vatnsins og verði jafnvel hluti þess. Afmá skal aðkomuvegin að námunni.

Námusvæði ES20 er á eyri í Hvalá, rúmum kílómetra ofan við Hvalárfoss. Aðeins er gert ráð fyrir að nýta neðri hluta eyrarinnar, en hún er lítt gróin eða ógróin og vísar að fyrirhuguðu svæði fyrir starfsmannabúðir. Gengið skal frá námunni þannig að form eyrarinnar verði sem líkast því sem fyrir var, þó þannig að eyrin minnki sem efnistöku nemur.

4.7.3 Vinnuvegir

Samhliða vegagerðinni skal hugað að frágangi svæðisins og öllu raski haldið í lágmarki. Leitast skal við að móta hugsanlega vegfláa sem líkast aðliggjandi landslagi bæði hvað varðar form og áferð. Forðast skal skarpar línur sem skera sig úr landslaginu.

Á grónum svæðum skal allur lífrænn jarðvegur í vegstæði varðveittur og honum síðan jafnað út í vegkanta á sama svæði. Uppgræðslan skal eiga sér stað eins fljótt og auðið er þannig að svarðlag

skemmist ekki. Sérstök áhersla er lögð á að vegkantar í hlíðum Strandarfjalla verði græddir grenndargróðri.

Í ógrónu landi skal ekki sáð í vegkanta eða önnur vegrar. Yfirborð og áferð kantanna skal vera sem líkust aðliggjandi landi.

Þar sem vinnutæki þurfa að fara um óbrotið land skal það gert í þurrviðri og leiðin valin með það í huga að valda sem minnstum skaða á náttúrunni. Afmá skal öll ummerki eftir tæki utan vinnuvega og vinnusvæða.

Ef nýja brúin yfir Hvalá verður fjarlægð skal gengið þannig frá árbakkanum að tryggt verði ekki myndist þar rof og bakkinn græddur með grenndargróðri.

4.8 Lýsing

Lýsing við vinnubúðir er heimil en hún skal hæfa tilefninu, bæði hvað varðar ljósmagn og útlit. Gæta skal sérstaklega að hún valdi ekki ljósmengun. Það skal gert með því að beina ljósgeislum eingöngu á þá staði sem þeirra er þörf með viðeigandi skermingu. Lýsing utan lóðar er aðeins heimil á vinnutíma.

4.9 Náttúruvá

Hætta vegna ofanflóða hefur ekki verið metin á skipulagssvæðinu. Vinnubúðum og vinnusvæðum hefur m.a. verið valinn staður með tilliti til hugsanlegrar ofanflóðahættu í samráði við Veðurstofu Íslands. Hætta kann að skapast á vinnuveginum upp á Strandarfjöll. Vinnu á svæðinu skal haga m.t.t. hugsanlegrar hættu á ofanflóðum, s.s. með því að stýra nýtingu svæða eftir árstíðum og/eða snjósofnun ofan þeirra.

4.10 Verndun

Hluti skipulagssvæðisins er innan þeirra marka sem skilgreind eru sem óbyggð víðerni skv. náttúruverndarlögum nr. 60/2013. Aðalskipulag Árneshrepps gerir ráð fyrir svigrúmi fyrir framkvæmdir tengdum Hvalárvirkjun á Ófeigsfjarðarheiði. Við framkvæmdir á svæðinu skal taka tillit til sérkenna svæðisins og tryggja að öllu raski verði haldið í lágmarki. Vegir skulu vera eins lítið uppbyggðir og kostur er. Haga skal öllum framkvæmdum þannig að þær hafi sem minnst áhrif á óbyggð víðerni.

Tryggja skal að framkvæmdir raski ekki vistkerfum eða jarðminjum sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Tryggja skal jafnframt að framkvæmdir raski ekki vistgerðum með hátt eða mjög hátt verndargildi.

Öll notkun aðfluttra gróðurtegunda innan skipulagssvæðisins er óheimil.

Tryggja skal að mengun berist ekki frá starfseminni, hvorki á framkvæmdatíma né við frágang svæðisins.

4.11 Vöktun

Á meðan á efnistöku við Hvalá stendur skal vakta áhrif hennar á lífríki árinna með viðurkenndum hætti.

Á röskuðum svæðum, þar sem gert er ráð fyrir uppgræðslu, skal vakta gróðurframvindu með viðurkenndum hætti. Vöktun skal haldið áfram þar til gróðurþekja hefur náð sér á strik.

Á öllu skipulagssvæðinu skal einnig vakta landnám ágengra innfluttra plantna.

Vakta skal áhrif framkvæmda á upplifun almennings með viðurkenndum hætti.

5 Heimildir

Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025.

Anna Dóra Sæþórsdóttir, Anna Mjöll Guðmundsdóttir og Þorkell Stefánsson (2016). *Áhrif Blönduvirkjunar á upplifun ferðamanna*. Reykjavík: Land- og ferðamálafræðistofa, Líf og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands.

Arnór Þ. Sigfússon, Áki Thoroddsen, Áslaug K. Aðalsteinsdóttir, Elín Vignisdóttir, Hugu Gunnarsdóttir, Snorri Gíslason, Snorri P. Snorrason, Þorbergur S. Leifsson og Þórhildur Guðmundsdóttir (2016). *Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði. Frummatsskýrsla*. Reykjavík: Verkís hf.

Birna Lárusdóttir, Guðrún Gísladóttir, Uggi Ævarsson (2005). *Fornleifaskráning í Árneshreppi II: Fornleifar frá Kolbeinsvík til Kjörvogs og frá Seljanesi til Skjaldabjarnarvíkur*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands ses. FS260-02053.

Birna Lárusdóttir, Oddgeir Hansson og Uggi Ævarsson (2003). *Fornleifaskráning í Árneshreppi I: Fornleifar frá Gjögri til Ingólfsfjarðar*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands ses. FS221-02052.

Ferðamálastofa. Upplýsingar sóttar á vefsíðu í mars 2017.

Hjalti Jóhannesson (2015). *Áhrif Hvalárvirkjunar á ferðamennsku og útivist*. Akureyri: Rannsóknarmiðstöð ferðamála.

Landsskipulagsstefna 2015-2026.

Lilja Karlsdóttir (2016). *Gróður á láglendi á fyrirhuguðum framkvæmdasvæðum Hvalárvirkjunar*.

Unnið fyrir Verkís hf. Febrúar 2016

Margrét Hrönn Hallmundsdóttir (2016). *Fornleifaskráning vegna framkvæmda við Hvalárvirkjun á Ströndum*. Bolungarvík: Náttúrustofa Vestfjarða. NV nr. 02-16.

Menntamálaráðuneytið (2007). Menningarstefna í mannvirkjagerð. Stefna íslenskra stjórnvalda í byggingarlist.

Náttúrufræðistofnun Íslands (1996). *Válisti 1. Plöntur*. Náttúrufræðistofnun Íslands. Reykjavík.

Náttúrufræðistofnun Íslands (1996). *Válisti 2. Fuglar*. Náttúrufræðistofnun Íslands. Reykjavík.

Náttúrufræðistofnun Íslands. Vistgerðir. Vistgerðakort sótt á kortasíðu NÍ í mars 2017.

Náttúruverndarráð (1996). *Náttúruverndarráð 7. útgáfa*. Náttúruverndarráð. Reykjavík.

Rögnvaldur Guðmundsson (2016). *Ferðamenn í Strandasýslu og Árneshreppi 2010-2015*. Hafnarfirði: Rannsóknir og ráðgjöf ferðaþjónustunnar ehf.

Sigríður K. Þórgrímsdóttir (ritstj.), 2012. *Samfélag, atvinnulíf og íbúðarþróun í byggðarlögum með langvarandi fólksfækkun*. Byggðastofnun 2012.

Skipulagsstofnun (2017). Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði, Árneshreppi. Álit um mat á umhverfisáhrifum, dags. 3. apríl 2017.

Umhverfisráðuneytið. *Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi. Stefnumörkun til 2020*.

Þingskjal 55 – 55. mál. Tillaga til þingsályktunar um aðgerðir til verndunar búsetu og menningarlandslags í Árneshreppi. 128. löggjafarþing 2002-2003.

Þingskjal 1433 – 55. mál. Þingsályktun nr. 35/128 um aðgerðir til verndunar búsetu og menningarlandslags í Árneshreppi. 128. löggjafarþing 2002-2003.

Þingskjal 126 – 126. mál. Fyrirspurn til sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra um aðgerðir til verndunar búsetu og menningarlandslags samkvæmt þingsályktun nr. 35/128. 145. löggjafarþing 2015-2016.

Þingskjal 243 – 126. mál. Svar. 145. löggjafarþing 2015-2016.

Viðauki Umhverfismat áætlana

Áhrif deiliskipulags á umhverfið. Neðan töflunnar eru tilvísanir í heimildir.

Umhverfis- þættir	Núverandi ástand	Breytingar	Áhrif	Viðmið og vísar
Náttúrufarslegir þættir				
Vatnafar	Ófeigsfjarðarheiði liggur milli Ófeigsfjarðar á Ströndum og Hraundals á Langadalsströnd við Ísafjarðardjúp. Hún er flatlend með fjölda vatna og eru Nyrðra-Vatnalautavatn og Neðra-Eyvindarfjarðarvatn þeirra stærst. Hvalá í Ófeigsfirði á upptök sín á Ófeigsfjarðarheiðinni ofan við Nyrðra-Vatnalautavatn og rennur þaðan í gegnum Nyrðra-Vatnalautavatn og Neðra-Hvalárvatn til sjávar. Efra-Hvalárvatn er einnig með afrennsli í Neðra-Hvalárvatn og á Ófeigsfjarðarheiðinni er fjöldi minni vatna og tjarna sem Hvaláin fær afrennsli frá. Svæðið er óraskað og fellur að megninu til undir óbyggð víðerni en í gildandi skipulagi er það innan virkjunarsvæðis og er skilgreint sem óbyggð land.	Vinnuvegur verður lagður frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár uppá Ófeigsfjarðarheiði að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar, samtals um 25 km vegalengd. Þá eru tvö efnistökusvæði skilgreind til vegagerðar, annað vestan megin við Neðra-Hvalárvatn, ES19 og hitt við Hvalá nálægt iðnaðarsvæði I-3, ES20. Þar er um ársetsnámur að ræða og náma ES 20 verður eingöngu nýtt ef efnismagn úr ES18 við Hvalárósa nægir ekki til vegagerðar um heiðina.	0 Óveruleg áhrif Vinnuvegurinn sem lagður verður mun hafa í för með sér rask á Ófeigsfjarðarheiði þar sem er fjöldi vatna. Brú yfir Hvalá mun ekki hafa áhrif á rennsli hennar. Samkvæmt matsskýrslu fyrir Hvalárvirkjun er ekki talin hætta á mengun grunnvatns við framkvæmdir á heiðinni. Ekki er um nein áhrif á fossa að ræða en efnistaka við Hvalárvatn mun hafa áhrif á umhverfið við vatnið og mögulega minnka vatnsgæðin í ánni meðan á framkvæmdum stendur. Áhrif á vatnafar verða hvorki umfangsmikil né varanleg.	VÍSAR: Vatnsgæði Rennsli Mengun VIÐMIÐ: (AÁ - Stofnmarkmið) <i>Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi</i> (VTF) <i>Reynt verði að byggja mannvirki utan skilgreindra víðerna en þar sem slíkt er ekki mögulegt verði þess gætt að þau valdi sem minnstu raski og sjónmengun.</i> (VTF) <i>Tryggt verði að stór samfelld víðerni verði áfram að finna í óbyggðum Íslands.</i> (NL) 3. gr. 1. mgr. og liður c. <i>Til að stuðla að vernd jarðfræðilegrar fjölbreytni landsins og fjölbreytni</i>

				<i>landslags skal stefnt að því...að vernda vatnsfarvegi, fossa og stöðuvötn svo sem kostur er. Í lögunum segir að stöðuvötn og tjarnir stærri en 1000 m² að flatarmáli njóti sérstakrar verndar í samræmi við markmið laganna um að viðhalda sérstakri vernd tiltekinna vistkerfa og jarðminja.</i>
Jarð- myndanir	Blágrýti er meginbergtegund í Árneshreppi. Berggrunnur við Hvalá er einsleitur stafli basaltlaga frá Tertíer. Aldur bergsins er um 10-13 miljónir ára og sér lítið í setlög á milli basaltlaganna. Halli er 4-8° út til strandar. Strik (lárétt lína þvert á hallastefnu) sjást vel á skerjum utan við ströndina. Skerin stefna N-S með örfáum undantekningum. Berggrunnurinn við ströndina, og raunar talsvert vestur eftir Ófeigsfjarðarheiði, er jökulskafinn með Grettistök á víð og dreif. Undirlendi í Ófeigsfirði er eins og annars staðar í hreppnum, fremur lítið. Allt fyrirhugað framkvæmdasvæði er skilgreint sem óbyggt svæði og innan afmörkunar virkjunarsvæðis. Ekki er um neina hverfisvernd að ræða.	Vinnuvegur verður lagður frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar, samtals um 25 km. Þrjú ný efnistökusvæði verða skilgreind, eitt verður staðsett við Hvalárósa, annað við Hvalárvatn og það þriðja við iðnaðarsvæði I-3 hjá Hvalá.	0 Óveruleg áhrif Vinnuvegurinn sem lagður verður mun hafa í för með sér rask á jarðlögum á Ófeigsfjarðarheiði sem fellur undir skilgreiningu óbyggðra víðerna. Samkvæmt matsskýrslu fyrir Hvalárvirkjun eru umhverfisáhrif veglagningar á jarðmyndanir á fyrirhuguðu virkjunarsvæði talin óveruleg. Efnistaka mun einnig raska jarðlögum en í takmörkuðum mæli og mjög staðbundið. Áhrif á jarðmyndanir verða ekki umfangsmikil en varanleg.	VÍSAR: Náttúruminjar Röskun Fágæti landslags VIÐMIÐ: (AÁ - Stofnmarkmið) <i>Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi.</i> (VTF) <i>Fjölbreytni jarðmyndana verði varðveitt með því að vernda þær sem eru sérstakar eða einstakar á svæðis-, lands- eða heimsvísu.</i> (VTF) <i>Tryggt verði að stór samfelld víðerni verði áfram að finna í óbyggðum Íslands.</i> (NL) 3. gr. <i>Verndarmarkmið fyrir jarðminjar, vatnasvæði, landslag og víðerni.</i>

Lífriki

Gróður í Árneshreppi mótast af fremur svölu og þurru loftslagi. Talsverður munur er á tegundum milli suður- og norðurhluta hreppsins. Ekki er vitað um votlendi í Ófeigsfirði. Ófeigsfjarðarheiði einkennist af mosagróðri og bersvæðisgróðri. Framkvæmdasvæðið er á öröskuðu landi á Ófeigsfjarðarheiði og við Hvalárósa. Á láglendi nálægt Hvalá er að finna tvær vistgerðir sem hafa mjög hátt verndargildi, útbreiðsla er þó ekki mikil. Lífriki vatna á heiðinni er fremur fábreytt og aðeins neðsti hluti Hvalár er fiskgengur. Á Ófeigsfjarðarheiði og með ströndinni virðist fuglalíf vera fábreytt og þéttleiki lítill.

Vinnuvegur verður lagður frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um 25 km vegalengd. Þrjú ný efnistöku- og haugsvæði verða skilgreind. Eitt verður staðsett við Hvalárósa (ES18), annað verður vestan megin við Neðra-Hvalárvatn (ES19) og þriðja svæðið við Hvalá, nálægt iðnaðarsvæði I-3. Iðnaðarsvæði I-3, við Hvalá, sem þegar er skilgreint í gildandi skipulagi færast örlítið sunnar og þar verður heimilt að setja tímabundnar starfsmannabúðir.

0 Óveruleg áhrif

Vegaframkvæmdir, efnistaka og starfsmannabúðir munu að einhverju leyti raska rýru gróðurlendi sem einkennir svæðið frá Hvalárósum og uppá Ófeigsfjarðarheiði. Þá mun efnistaka við Hvalárvatn raska náttúrulegum bakkagróðri við vatnið. Áhrif á gróður verða mjög staðbundin en varanleg. Með mótvægisáðgerðum, s.s. varðveislu svarðlags á röskuðum svæðum, má draga verulega úr neikvæðum áhrifum. Áhrif á fuglalíf og lífríki í vötnum verða óveruleg og bundin við framkvæmdatímann.

VÍSAR:
Gróðurfar
Röskun
Fágæti landslags
Fuglalíf
Lífriki í vötnum

VIÐMIÐ:
(AÁ - Stofnmarkmið) *Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi.*
(VTF) *Viðhaldið verði fjölbreytileika tegunda og vistgerða.*
(NL) 62. gr. um vernd bakkagróðurs segir: *Við vatnsnýtingu og framkvæmdir í eða við vötn skal viðhalda náttúrulegum bakkagróðri við ár og stöðuvötn og haga mannvirkjum og framkvæmdum þannig að sem minnst röskun verði á bökkum og næsta umhverfi vatnsins.*

Hagrænir og Félagslegir þættir

Útivist og tómstundir	Strandir eru vaxandi ferðamannasvæði sem er fyrst og fremst sótt af göngufólki en einnig af hestamönnum og kajakræðurum. Vegurinn norður Strandir endar við Hvalá í Ófeigsfirði og er þar oft annað hvort upphafsstaður eða endastaður gönguferða. Göngu- og reiðleið er á milli Ófeigsfjarðar og Skjaldfannar á Langadalströnd. Aðrar ferðir fólks um Ófeigsfjarðarheiði eru mjög fátíðar í dag. Svæðið er óraskað og fellur að megninu til undir óbyggð víðerni sem er helsta aðdráttarafl svæðisins en í gildandi skipulagi er það skilgreint sem óbyggt svæði innan fyrirhugaðs virkjunarsvæðis.	Nýir Vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um 25 km vegalengd.	+ Jákvæð áhrif Fyrirhugaðar skipulagsbreytingar munu hafa einhver áhrif á útivist á svæðinu þar sem vinnuvegirnir og brú yfir Hvalá geta mögulega aukið aðgengi útivistarfólks að Ófeigsfjarðarheiði og myndað vísi að gönguleið frá Ófeigsfirði uppá heiði og í átt að Langadalströnd. Ásýnd svæðisins mun þó að einhverju leyti breytast vegna vegagerðar og efnistöku. Hafa ber þó í huga að umferð útivistarfólks um svæðið er lítil. Áhrifin verða varanleg.	VÍSAR: Aðgengi að útivist og náttúru Röskun á náttúru VIÐMIÐ: (AÁ - Stofnmarkmið) <i>Skilyrði fyrir íþrótt- og félagslíf verði áfram fyrir hendi. Lögð verði áhersla á að kynna áhugaverðar gönguleiðir í Árneshreppi.</i> (VTF) <i>Tekið verði tillit til útivistargildis svæða við skipulag og ákvarðanir um landnýtingu.</i>
Ferða-mennska	Þróun ferðaþjónustu á Ströndum er svipuð og þróun á Vestfjörðum almennt. Strandir eru vaxandi ferðamannasvæði sem er fyrst og fremst sótt af göngufólki en einnig af hestamönnum og kajakræðurum. Meirihluti ferðamanna hefur verið frá Íslandi en erlendum ferðamönnum hefur fjölgað á undanförunum árum. Lítið hefur verið byggt upp og vilja ferðamenn frá þéttbýlli stöðum gjarnan njóta svæðisins eins og það er þar sem náttúran er tiltölulega ósnortin af athöfnum mannsins. Fámennt er á svæðinu og rólegt yfirbragð	Nýir Vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar, samtals um 25 km vegalengd. Gert er ráð fyrir efnistökusvæði ES19 vestan megin við Neðra-Hvalárvatn, ES20 við Hvalá og ES18 við Hvalárósa.	? Óvissa um áhrif Fyrirhugaðar skipulagsbreytingar munu hafa einhver áhrif á ferðamennsku á svæðinu þar sem vinnuvegirnir og brú yfir Hvalá geta mögulega opnað ferðamönnum þann valkost að komast uppá Ófeigsfjarðarheiði en sami vegur getur þó breytt upplifun þeirra þar sem ósnertu landi er raskað með áberandi veglínu og námugreftri. Samkvæmt nýlegri könnun sem gerð var og fjallar um áhrif Blönduvirkjunar á upplifun ferðamanna kemur fram að ferðamenn virðast ekki láta	VÍSAR: Ferðamannafjöldi Viðhorfskannanir VIÐMIÐ: (AÁ - Stofnmarkmið) <i>Stefnt er að eflingu ferðaþjónustu. Viss samhæfing í rekstri ferðaþjónustu verði athuguð.</i> (VTF) <i>Tekið verði tillit til útivistargildis svæða við skipulag og ákvarðanir um landnýtingu.</i> (LS) <i>Kafli 2.4. Ferðaþjónusta í sátt við náttúru og umhverfi. Skipulag landnotkunar stuðli að eflingu</i>

	einkennir það. Aðdráttarafl svæðisins er náttúran, fámenna landbúnaðarsamfélagið og sagan sem þar er að finna. Ferðamálastofa hefur kortlagt Ófeigsfjörð, Hvalárfoss og Húsárfoss sem ferðamannastaði með miðlungs aðdráttarafl. Stefna hreppsins er að efla ferðaþjónustu.		malarvegi í landslaginu trufla sig. Áhrifin verða varanleg.	<i>ferðaþjónustu í dreifbýli um leið og gætt verði að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðaþjónustu.</i>
Samgöngur	Ófeigsfjarðarvegur, nr. 649, er landsvegur sem liggur frá Þjóðvegi nr. 643 við býlið Mela í Trékyllisvík yfir í Ingólfsfjörð. Vegurinn er alls um 19,5 km á lengd. Hann er aðeins jeppavegur eftir að kemur að Eyri við Ingólfsfjörð og nær allt að Hvalá. Vegurinn liggur um óbyggð svæði og að hluta til inná afmörkuðu virkjunarsvæði skv. gildandi aðalskipulagi og er flokkaður sem aðrir vegir í gildandi aðalskipulagi. Enginn vegur liggur frá Hvalá uppá Ófeigsfjarðarheiði. Landsvæðið er skilgreint sem óbyggt svæði og er algerlega óraskað en telst innan virkjunarsvæðis í gildandi aðalskipulagi.	Nýir Vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar, samtals um 25 km vegalengd.	+ Jákvæð áhrif Vinnuvegirnir geta mögulega aukið aðgengi útivistarfólks að Ófeigsfjarðarheiði og myndað vísi að gönguleið frá Ófeigsfirði uppá heiði og í átt að Langadalsströnd. Áhrifin verða varanleg.	VÍSAR: Umferð Vegagerð Vegflokkun Aðgengi að útivist og náttúru VIÐMIÐ: (AÁ - Stofnmarkmið) <i>Hreppsnefnd leggur áherslu á mikilvægi hvers konar samganga innan og utan hreppsins.</i> (LS) Kafli 2.6. <i>Sjálfbærar samgöngur. Skipulag landnotkunar feli í sér samþætta stefnu um byggðaðróun í þéttbýli og dreifbýli með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreyttan ferðamáta.</i> (LS) Kafli 2.6.2. <i>Ferðamannaleiðir. Sveitarfélög nýti skipulagsgerð til þess að skilgreina meginleiðir ferðamanna, gangandi, ríðandi og hjólandi.</i>

				(LS) Kafli 2.6.3. <i>Skipulag annarra vega en þjóðvega í náttúru Íslands. Sveitarfélög geri grein fyrir og marki stefnu um aðra vegi en þjóðvegi í aðalskipulagi í samræmi við lög um náttúruvernd.</i>
Landnotkun	Engin föst búseta er í Ófeigsfirði en að sumarlagi er þar einn ábúandi. Ófeigsfjörður og Ófeigsfjarðarheiði hafa frá fornu fari verið nýtt til sauðfjárbæjar. Ekki er lengur sauðfé þar en fé frá bæjum suður af, m.a. frá Norðurfirði, gengur í Ófeigsfjörð. Æðarvarp er nytjað í Ófeigsfirði en hefur farið minnkandi. Reki hefur verið nýttur í Ófeigsfirði frá upphafi byggðar en hefur minnkað síðustu ár. Selveiðar hafa verið stundaðar í Ófeigsfirði frá örófi alda. Strandveiðar á grásleppu eru stundaðar við Ófeigsfjörð. Í gildandi skipulagi er svæðið skilgreint sem óbyggt land innan fyrirhugaðs virkjunarsvæðis. Svæðið er óraskað og fellur að megninu til undir óbyggð víðerni. Ekki er um neina hverfisvernd að ræða.	Nýtt efnistökusvæði (ES18) verður staðsett við Hvalárósa, annað efnistökusvæði verður staðsett vestan megin við Neðra-Hvalárvatn (ES19) og þriðja efnistökusvæðið við Hvalá sjálfa (ES20).	? Óvissa um áhrif Skipulagsbreytingarnar munu hafa einhver áhrif á aðra landnotkun eða þróunarmöguleika á svæðinu, svo sem útivist, ferðaþjónustu og hverfisvernd. Íbúðasvæði fellur út og takmarkar þar möguleika á frekari uppbyggingu. Efnistökusvæðin og nýir vinnuvegir sem lagðir verða frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hins vegar munu breyta áður óbyggðu landi. Þannig geta áhrifin á aðra landnotkun, svo sem nýtingu lands eða hverfisvernd - þar á meðal möguleika á stofnun þjóðgarðs - orðið jákvæð eða neikvæð. Ekki er um neina hverfisvernd að ræða eða aðrar takmarkanir á landnotkun fyrir utan umfang óbyggðra víðerna sem skerðast við framkvæmdir. Áhrifin verða varanleg.	VÍSAR: Nýtingarsaga Stefna um landnotkun Takmarkanir á landnotkun VIÐMIÐ: (AÁ) Nýting samkvæmt gildandi skipulagi. Raunveruleg nýting lands (SL) Gr. 1. Markmið laganna. (SR) Gr. 6.2. <i>(stefna um landnotkun)</i> liðir a, f, g, l, m og s. (SR) GR. 6.3. <i>(TAKMARKANIR Á LANDNOTKUN)</i> LIÐIR F, G, H OG I.

Náttúru- og menningarminjar

Menningar- minjar

Engin friðlýst svæði eða menningarminjar eru í námunda við fyrirhugaðan vegaslóða frá Hvalá og uppá Ófeigsfjarðarheiði. Vöð í Hvalá eru nærri efnistökusvæði við Hvalárósa. Í Ófeigsfirði eru skráðar 84 fornminjar og tengjast þær helst sjósókn og búskap, svo sem naust, lending, beitarhús, réttir, fjárhús o.fl. Einnig eru þar fornleifar tengdar þjóðleiðum og ferðum svo sem vörður og vöð. Engar þessara fornleifa eru friðlýstar. Engin hverfisvernd er á svæðinu.

Ný efnistökusvæði (ES18) við Hvalárósa, (ES19) vestan megin við Neðra-Hvalárvatn og (ES20) við Hvalá og nýir vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar.

0 Óveruleg áhrif

Ekki er talið að skipulagsbreytingarnar komi til með að hafa áhrif á menningarminjar á svæðinu.

Efnistaka við Hvalárósa raskar ekki vöðum yfir Hvalá.

VÍSAR:

Fornleifaskráning

VIÐMIÐ:

(AÁ - Stofnmarkmið) *Gæta skal náttúruverndarsjónarmiða í samræmi við aðrar alþjóðlegar skuldbindingar, sem fjalla um sjálfbæra þróun. Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi.*
(LM) 1. gr. Tilgangur laganna.
(MÍM) Kafli 2.4. *Ósnortið land. Við hönnun, skipulag og byggingarframkvæmdir á viðkvæmum stöðum, svo sem í lítt snortinni náttúru eða landslagi menningarminja, skal viðhafa sérstaka aðgæslu sem tryggir að sjónrænt yfirbragð hins manngerða umhverfis rýri sem minnst hlut náttúrunnar í heildarmyndinni. Einnig skal huga að náttúrulegri strandlínu og sjávarbotni svo að tryggja megi sérstöðu og margbreytileika.*

Landslag

Óbyggð víðerni

Enginn vegur liggur frá Hvalá uppá Ófeigsfjarðarheiði og um hana. Svæðið er að hluta til skilgreint sem óbyggð víðerni. Sjálfur Ófeigsfjörður og flestir firðirnir á þessum slóðum teljast ekki til óbyggðra víðerna þar sem byggð er þar að finna. Óbyggð víðerni ná yfir samfelld svæði á austari hluta Vestfjarðarkjálkans, suður frá Steingrímsfjarðarheiði og norður á Hornstrandir. Ekki er fjallað sérstaklega um óbyggð víðerni í gildandi skipulagi.

Nýir Vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar, samtals um 25 km vegalengd. Þrjú ný efnistöku- og haugsvæði verða skilgreind. Eitt svæðið verður staðsett við Hvalárósa (ES18), annað verður staðsett vestan megin við Neðra-Hvalárvatn (ES19) og þriðja svæðið verður staðsett við Hvalá, nálægt iðnaðarsvæði I-3.

- - Veruleg neikvæð áhrif

Nýir vinnuvegir á Ófeigsfjarðarheiði munu hafa neikvæð áhrif á landslag og náttúru og þar með skerða sérkenni svæðisins að einhverju leyti. Efnistökusvæðin við Hvalá og Hvalárósa liggja á röskuðu svæði utan óbyggðra víðerna og eru þannig ekki talin hafa áhrif á þau. Efnistökusvæðið sem staðsett er vestan megin við Neðra-Hvalárvatn liggur á mörkum víðerna samkvæmt skilgreiningu UST á óbyggðum víðernum og hefur þar af leiðandi áhrif á þau ásamt vegagerðinni. Samkvæmt könnun sem fjallar um áhrif Blönduvirkjunar á upplifun ferðamanna kemur fram að tæplega 60% ferðamanna telja vegslóða ekki trufla upplifun þeirra af víðernum. Áhrifin verða óafturkræf.

VÍSAR:

Röskun/skerðing

Víðerni

Fágæti landslags

Landslagsheild

Viðhorfskannanir

VIÐMIÐ:

(AÁ - Stofnmarkmið) *Gæta skal náttúruverndarsjónarmiða í samræmi við aðrar alþjóðlegar skuldbindingar, sem fjalla um sjálfbæra þróun. Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi.*

(VTF) *Tryggt verði að stór samfelld víðerni verði áfram að finna í óbyggðum Íslands. Reynt verði að byggja mannvirki utan skilgreindra víðerna en þar sem slíkt er ekki mögulegt verði þess gætt að þau valdi sem minnstu raski og sjónmengun.*

(NL) 3. gr. 1. mgr. og liður e. *Til að stuðla að vernd jarðfræðilegrar fjölbreytni landsins og fjölbreytni landslags skal stefnt að því...að standa vörð um óbyggð víðerni landsins.*

Ásýnd lands

Svæðið frá Hvalárósum og uppá Ófeigsfjarðarheiði er ósnortið land sem skilgreint er sem óbyggt svæði í gildandi skipulagi ásamt því að falla innan afmarkaðs virkjunarsvæðis. Á Ófeigsfjarðarheiði tekur við landslag sem skilgreint er sem óbyggt víðerni. Ófeigsfjörður er grunnur fjörður sem snýr á móti norðaustri og hefur að geyma ákveðið menningarlandslag þar sem mikið er um gamlar minjar og landslagið þar er því ekki ósnortið af mannavöldum.

Nýir vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar. Þrjú ný efnistöku- og haugsvæði verða skilgreind. Eitt verður staðsett við Hvalárósa (ES18), annað verður staðsett vestan megin við Neðra-Hvalárvatn (ES19) og þriðja svæðið verður staðsett við Hvalá, nálægt iðnaðarsvæði I-3 (ES20). Gert er ráð fyrir að iðnaðarsvæði I-3 við Hvalá færist örlítið sunnar.

- Neikvæð áhrif

Veglína nýrra vinnuvega mun breyta ásýnd landsins þar sem hún sker svæði sem er opið, einsleitt og frekar gróðurnautt. Umhverfisáhrif efnistöku á áreyrum eru nokkur, en áin jafnar þau yfirleitt með tímanum með nýjum framburði. Nýtt efnistökusvæði við Hvalárósa mun því breyta ásýnd árósanna að einhverju leyti. Efnistökusvæðið við Neðra-Hvalárvatn hefur áhrif á ásýnd vatnsins á heiðinni. Þá mun iðnaðarsvæði I-3 hafa áhrif á svæðið við Hvalá með fyrirhuguðum starfsmannabúðum en áhrifin verða tímabundin. Áhrifin verða varanleg en með mótvægisáðgerðum má draga úr áhrifunum.

VÍÐMIÐ:

Landslagsheildir
Ásýnd
Röskun
Fágæti landslags

VÍÐMIÐ:

(AÁ - Stofnmarkmið) *Gæta skal náttúruverndarsjónarmiða í samræmi við aðrar alþjóðlegar skuldbindingar, sem fjalla um sjálfbæra þróun. Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi. Áhersla verði lögð á góða umgengni í hreppnum og að ásýnd hans verði sem best.*

(VTF) *Fjölbreytni jarðmyndana verði varðveitt með því að vernda þær sem eru sérstakar eða einstakar á svæðis-, lands- eða heimsvísu. Reynt verði að byggja mannvirki utan skilgreindra víðerna en þar sem slíkt er ekki mögulegt verði þess gætt að þau valdi sem minnstu raski og sjónmengun.*

(NL) 3. gr. 1. mgr. og liðir a og d. *Til að stuðla að vernd jarðfræðilegrar fjölbreytni landsins og fjölbreytni landslags skal stefnt að því...að varðveita skipulega heildarmynd af jarðfræðilegum ferlum og*

				<i>fyrirbærum sem gefa samfellt yfirlit um jarðsögu landsins, ...að varðveita landslag sem er sérstætt eða fágætt eða sérlega verðmætt vegna fagurfræðilegs og/eða menningarlegs gildis.</i> (MÍM) Kafli 2.4. Ósnortið land. Við hönnun, skipulag og byggingarframkvæmdir á viðkvæmum stöðum, svo sem í lítt snortinni náttúru eða landslagi menningarminja, skal viðhafa sérstaka aðgæslu sem tryggir að sjónrænt yfirbragð hins manngerða umhverfis rýri sem minnst hlut náttúrunnar í heildarmyndinni.
Menningar- landslag	Ófeigsfjörður hefur að geyma ákveðið menningarlandslag þar sem fyrirfinnast fornminjar sem tengjast helst sjósókn og búskap svo sem naust, lendingar, beitarhús, réttir, fjárhús o.fl. Gamla minjar í landslaginu gefa til kynna að það sé því ekki ósnortið af mannavöldum. Vegur liggur í gegnum þetta svæði frá Eyri í Ingólfsfirði alla leið að Hvalá þó hann sé eingöngu jeppafær. Frá Hvalárósum og uppá Ófeigsfjarðarheiði er ósnortið land. Engin hverfisvernd er á svæðinu.	Ný efnistökusvæði (ES18) við Hvalárósa, (ES19) vestan megin við Neðra-Hvalárvatn og (ES20) við Hvalá og nýir vinnuvegir verða lagðir frá Ófeigsfjarðarvegi sunnan Hvalár að Neðra Hvalárvatni og þaðan að Neðra Eyvindarfjarðarvatni annars vegar og Rjúkanda hinsvegar.	0 Óveruleg áhrif Samkvæmt umhverfisskýrslu aðalskipulags Árneshrepps er ekki vitað um neinar minjar sem brýna nauðsyn beri til að vernda innan virkjunarsvæðis Hvalár. Þó er þess getið að þörf sé á ítarlegri rannsóknnum. Skipulagsbreytingarnar eru allar innan virkjunarsvæðisins en í töluverðri fjarlægð frá skráðum friðlýstum fornminjum og er því ekki talið að þær komi til með að hafa mikil áhrif á menningarlandslagið.	VÍÐMÍÐ Röskun Fornleifaskráning VÍÐMÍÐ (AÁ - Stofnmarkmið) Gæta skal náttúruverndarsjónarmiða í samræmi við aðrar alþjóðlegar skuldbindingar, sem fjalla um sjálfbæra þróun. Athafnir í sveitarfélaginu verði innan þeirra marka sem náttúran þolir til lengri tíma litið og stefnt er að því að Árneshreppur verði í fararbroddi í sjálfbærri auðlindanotkun og minnkandi umhverfisálagi. (LM) 1. gr. Tilgangur laganna. (MÍM) Kafli 2.2. Verndun, aðgæsla og virðing. Tryggja ber verndun og

*viðhald hins manngerða umhverfis
til samræmis við menningarlegt og
sjónrænt gildi þess. Stuðla skal að
því að menningararfur manngerðs
umhverfis njóti aðgæslu og virðingar
sem hentar sögulegu hlutverki,
tæknilegum vitnisburði og
sjónrænum eiginleikum.*

Skýringar

++	Veruleg jákvæð áhrif	-	Neikvæð áhrif
+	Jákvæð áhrif	--	Veruleg neikvæð áhrif
0	Engin eða óveruleg áhrif / Á ekki við	?	Óvissa um áhrif / Vantar upplýsingar

Viðmið

(AÁ) Aðalskipulag Árneshrepps 2005-2025

(LS) Landsskipulagsstefna 2015-2026

(LM) Lög um menningarminjar nr. 80/2012

(NL) Lög um náttúruvernd nr. 60/2013

(MÍM) Menningarstefna í mannvirkjagerð

Samgönguáætlun

(SL) Skipulagslög nr. 123/2010

(SR) Skipulagsreglugerð nr. 90/2013

(VTF) Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020

Þingsályktun um verndun búsetu- og menningarlandslags í Árneshreppi